

YUNANİSTAN PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü
2022

İÇİNDEKİLER

1. Dış Ticaret Politikası ve Uygulamaları	2
2. Pazarın Özellikleri.....	10
3. Önemli Sektörler	14
4. Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	23
5. Şirket Kuruluşu ve İş Yapma ile ilgili Bilgiler	27

1. Dış Ticaret Politikası ve Uygulamaları

Dış Ticaret Mevzuatı

Yunanistan Avrupa Birliği(AB) ve Dünya Ticaret Örgütü(DTÖ) üyesi olup, uluslararası ticaret politikası kurallarına bağlı bir ülkedir. 1981 yılından beri AB üyesi olan Yunanistan'da dış ticaret, AB ortak mevzuatına göre yürütülmektedir. Özellikle, 952/2013 sayılı AB Tüzüğü ile yürürlüğe giren Birlik Gümrük Yasası Yunanistan için de temel düzenlemedir. İlave olarak, 2960/2001 sayılı Ulusal Gümrük Yasası; gümrük prosedürlerine, gümrük vergisi değerlendirmelerine ve tahsiline, gümrük ihlallerine uygulanacak yaptırımlara ilişkin özel kuralları düzenlemektedir.

Ayrıca, Ortak Gümrük tarifesi, Entegre Tarife (TARIC) ile birlikte AB ülkeleri dışından gelen mallara uygulanır. AB içinde serbest dolaşımda olan mallar, iç pazarın kurallarına ve Ortak Ticaret Politikasının belirli ilkelerine uyumlu olmak zorundadır. Ayrıca, Birlik Gümrük Yasası hükümlerini uygulayan AB düzenlemeleri, Yunanistan'ın kuralları diğer AB ülkeleri ile birlik içerisinde uygulamasını garanti altına almıştır.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelere ithalatta ortak kuralları uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir. (https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>)

Yunanistan'ın AB'nin Ortak Dış Ticaret Politikası dışında ulusal bir dış ticaret mevzuatı bulunmamakta, dış ticaret alanındaki ulusal mevzuat AB direktiflerinin ulusal mevzuata uygulanması ile yürütülmektedir. AB'nin bir üyesi olarak Yunanistan, Ortak Dış Ticaret politikası gereği, AB'nin üçüncü ülkelerle yaptığı anlaşmaları üstlenmektedir. Bu çerçevede EFTA Ülkeleri, Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkeleri, Güney Afrika Cumhuriyeti, Akdeniz Ülkeleri, Meksika ve Şili gibi AB'nin STA imzaladığı ülkelerle serbest ticaret anlaşması hükümleri geçerlidir.

Usul açısından bakıldığında, gümrük vergileri Yunanistan Vergi Usul Kanunu'nun (4174/2013 Sayılı Kanun) uygulama kapsamına girmemektedir. Sonuç olarak, gümrük prosedürleri ve işleyiş, belirli Bakanlık Kararnameleri ve idari kararlarla düzenlenmektedir. Bu durum ise, düzenlemelerin sıklıkla değiştirilmesi, ikamesi, ya da karmaşıklığa yol açmaktadır.

Yunanistan'ın AB'ye girmesinin ardından sınır ötesi ticaret artık sıkı kontrollere tabi bulunmamaktadır. AB ülkelerinde ikamet edenler arasındaki ticaret ithalat veya ihracat olarak kabul edilmemekte, bu nedenle bu tür işlemler gümrük vergisine tabi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, AB içi ticaret bağlamında, halen bazı malların ticareti ya yasaktır ya da belirli formalitelere tabidir (örneğin, insan kullanımına yönelik ilaçlar, atıklar, bitkiler veya canlı hayvanlar vb.) Yunanistan, ayrıca genetiği değiştirilmiş ürünlere de facto yasak uygulamaktadır.

Ayrıca, AB düzenleyici çerçevesi, başta tarım ve balıkçılık ürünleri olmak üzere çeşitli malların ithalatına ilişkin özel prosedürler öngörmektedir. Tarım ürünleri ticaretinde AB'nin Ortak Tarım Politikaları çerçevesinde ortak piyasa düzenlemeleri uygulanmakta olup sanayi ürünlerinde AB içerisinde ortak düzenlemeye tabi malların ithalatında sağlık, çevre ve güvenlik koşullarına uygunluk şartı aranmaktadır. Bu çerçevede Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Tarımsal Kalkınma ve Gıda Bakanlığı tarafından piyasa gözetimi ilkeleri çerçevesinde kontroller uygulanmaktadır.

AB üyesi olmayan ülkelere yapılan ihracatlar petrol ve gaz hariç miktar kısıtlamalarından muaftır. Ayrıca tehlikeli kimyasalların ve pestisitlerin ihracat ve ithalatında özel kurallar söz konusudur.

İthalat vergileri, özellikle mamul mallar için nispeten düşüktür. Bununla birlikte, tekstil ve giyim ürünleri ile gıda işleme sanayi ürünleri, özellikle yüksek vergiler ve tarife kotaları başta olmak üzere, halen koruyucu önlemlere tabidir. Ayrıca, Avrupa Birliği tarafından imzalanan çok sayıda ikili ve çok taraflı anlaşma, Yunanistan ithalatına uygulanabilir.

Yunanistan'a ürün ithal etmek için standart KDV oranı %24 iken, bazı ürünlere indirimli KDV oranı (%13 ve %6) uygulanır. KDV, malların değeri, uluslararası nakliye masrafları, sigorta ve varsa ithalat vergisinin toplamı üzerinden hesaplanır.

Yunanistan, Birlik Gümrük Yasası tarafından belirlenen, transit prosedürü, gümrük antreposu, dahilde işleme, geçici ithalat, gümrük kontrolü altında işleme ve bir serbest bölgeye veya antrepoya çekme gibi askıda tutulan gümrük prosedürlerini gerçekleştirmektedir.

Yunanistan'a yapılacak ihracatta gümrük otoritesine ibraz edilmesi zorunlu olan belgeler; gümrük beyannamesi, fatura, gerekli olduğu hallerde çeki listesi, menşee (orijin) belgesi, ithalat iznidir.

Ayrıca standartlar bakımından ihracatta AB ülkeleri tarafından verilen ve AB Standartlarına göre akredite olan kurumlarca düzenlenen belgeler otomatik olarak kabul edilmektedir.

İthalatta haksız rekabeti önleyici anti-damping ve anti-sübvansiyon tedbirleri AB düzeyinde ve AB Komisyonu kararları çerçevesinde uygulanmaktadır. İthalatta KDV, piyasa fiyatı ve gümrük vergisi üzerinden tahsil edilmekte ve gümrük vergisinin matrahı AB Komisyonu direktiflerince DTÖ Gümrük Kıymet Kodu hükümlerine paralel olarak belirlenmektedir.

AB tarafından ülkemize yönelik uygulanan anti-damping önlem ve soruşturmaları Ticaret Bakanlığı'nın web sayfasından (T.C. Ticaret Bakanlığı) güncel olarak takip edilebilmektedir.

Öte yandan, 2021 yılsonu itibariyle ülkemizin Yunanistan'a dönük uygulamakta olduğu damping ve sübvansiyon önlemleri şu ürünlerdedir:

1. Mensucat- Sentetik filamenten
2. Mensucat- Sentetik veya suni devamsız liflerden dokunmuş
3. Menteşeler askılıklar (mobilya)
4. Borular- Rafine edilmiş bakırdan

Ülkemizin Yunanistan'dan ithalata dönük uygulamakta olduğu korunma önlemleri güncel olarak Ticaret Bakanlığı'nın web sayfasından (<https://ticaret.gov.tr/ithalat/ticaret-politikasi-savunma-araclari/korunma-onlemleri/yururlukteki-onlemler>) takip edilebilmektedir.

Gümrük Vergileri

AB ile Ortak Dış Ticaret Politikası uygulayan Yunanistan AB üyesi ülkelerle olan ticaretinde her tür gümrük vergisi, eş etkili vergi, miktar kısıtlamaları ve benzeri sınırlamaları kaldırmış olup, üçüncü ülkelerden olan ithalatında Ortak Gümrük Tarifesi uygulamaktadır.

Türkiye ile Yunanistan arasında ise; AB ile Türkiye arasında 01 Ocak 1996 tarihinden beri uygulanmakta olan 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı uyarınca sanayi ürünlerinde herhangi bir gümrük vergisi olmayıp, sadece tarım ürünlerinin ihracat ve ithalatında gümrük vergisi uygulaması bulunmaktadır.

Yunanistan'a yapılan ithalatlara uygulanan vergi oranları tipik olarak %0 ile %17 arasında değişmektedir. Bazı mallar, menşe ülkeye bağlı olarak, anti-damping veya telafi edici amaçlar için ek vergilere tabi olabilir. Gümrük vergisi, ithal edilen malın CIF değerine göre hesaplanır.

Yunanistan'da gümrük vergileri ve diğer gümrük konularından sorumlu otorite Bağımsız Kamu Gelirleri Kurumu (AADE)'dur.

AB'nin Entegre Gümrük Tarifesi (TARIC), AB Gümrük Birliğine ithal edilen ürünlere uygulanan çeşitli kuralları göstermektedir. Yunanistan'a ihracatta gerekli prosedür ve vergiler için Avrupa Komisyonu'nun TARIC TARIC Consultation (europa.eu) ve Access2Markets Welcome home page (europa.eu) internet sayfaları takip edilebilir.

İç Vergiler ve Oranları

Yunanistan'da vergi uygulamaları Anayasa ve kanunlarla düzenlenmiştir. Yunanistan'daki belli başlı vergi kategorileri;

Gelirlerden alınan vergiler: Gerçek kişilerden alınan gelir vergisi ve tüzel kişilerden alınan kurumlar vergisidir. Gelirlerden alınan vergi kategorisinde, gemilerin vergilendirilmesi de yer almaktadır. Vergilendirme dönemi 12 aylık takvim yılı içerisinde kural olarak 30 Haziran ya da 31 Aralık'tır.

Gayrimenkul vergileri: Miras vergisi, gayrimenkul ediniminden doğan vergiler bu kategoridedir.

İşlem ya da tüketim vergileri: KDV, emlak transfer vergisi, ithalat vergisi, lüks tüketim malları üzerinden alınan vergiler, alkol ve tütün ürünlerinden alınan vergiler, araç vergileri vb. bu grupta yer almaktadır.

Yunanistan'da vergi sistemi Maliye Bakanlığı'nın yetkisindedir. Bakanlık bu yetkisini, Vergilendirme, Vergi Denetimi, Gümrük ve Özel Vergiler, Mali Denetim ve Bütçe ve Ödemeler vb. Genel Müdürlükleri eliyle kullanmaktadır. En alt düzeyde ise, vergi daireleri ve gümrük ofisleri yükümlülerin doğrudan iletişimde olduğu birimlerdir.

Yunanistan'da gerçek ve tüzel kişiler 9 haneli vergi numarası (AFM) ile vergi işlemlerini gerçekleştirmektedirler. Bu vergi numarası şirketler tasfiye olana, gerçek kişiler vefat edene kadar geçerlidir.

Yunanistan'da hizmetler çoğunlukla vergilendirmeye tabidir. Bu nedenle, vergi kaçakçılığını önlemek üzere bürokratik uygulamalar getirilmiştir. Muhasebe kayıtlarının tutulması küçük işletmeler için dahi karmaşık olabilmektedir. Böylece, bireyler ve küçük işletmeler herhangi bir vergisel formalite hatasını engellemek üzere vergi danışmanları ya da muhasebecilerle çalışmaktadır.

Şirketler; mali dönem içindeki her işlem ve faaliyete ilişkin bir muhasebe kaydı tutmak zorundadır. Şirketin muhasebe sistemi, her malvarlığını, borçlarını ve öz kaynaklarını kayıt altına almalı ve bunlarda meydana gelen değişiklikleri içermelidir.

Yunanistan'da uygulanan vergiler konusunda detaylı bilgiye https://ec.europa.eu/taxation_customs/home_en web sayfasından erişim sağlanabilmektedir.

Aşağıda bazı önemli vergiler ve oranları yer almaktadır:

Vergi Türü	Vergi Oranı	İstisnai Oran
Kurumlar Vergisi	%22	%29 (Yunan kredi kuruluşları)
KDV	%24	indirimli oran %13, süper indirimli oran %6 (Midilli, Sakız, Kos, Leros ve Samos'ta %30 indirimli oranlar geçerlidir; sırasıyla %17, %9, %4)
Stopaj vergisi	%5	

Kurumlar Vergisi: Ülkede uygulanan standart kurumlar vergisi oranı 2007-2009 yıllarında %25, 2010 yılında %24, 2011-2012 yıllarında %20, 2013-2014 mali yılı için %26 iken, Yunanistan'ın kreditorleri ile yapılan anlaşmalar gereği 2015 yılı Temmuz ayında %29'a yükseltilmiş, 2019 yılı ortasında yaşanan hükümet değişikliğinin akabinde yeni hükümet tarafından önce %28'e, nihai olarak Aralık 2019'da %24'e düşürülmüştür. 2021 yılında getirilen düzenleme ile 2022 yılından itibaren uygulanmak üzere şirketler kurumlar vergisi oranı %22'ye düşürülmüştür. Bununla birlikte, Yunanistan'da yerleşik kredi kuruluşları ve yurtdışında yerleşik kredi kuruluşlarının Yunanistan'daki şubeleri %29 oranında vergilendirmeye devam edilmektedir.

KDV: Yunanistan'da mal ve hizmet alımları için uygulanan KDV oranında Temmuz 2015'de getirilen düzenleme ile standart KDV oranı önce %23 olarak belirlenmiş, 2016 yılında ise %24'e yükseltilmiştir. Bu oranın bazı mal ve hizmet gruplarında istisnaları sözkonusudur: 1 Haziran 2019 tarihinden itibaren, unlu mamüller, sebze, bitkiler, tuz, sirke, balık gibi çok çeşitli gıda ürünlerinde ve otel konaklamalarda indirimli KDV oranı olan %13, elektrik ve doğal gazda ise süper indirimli KDV oranı %6 uygulanmaktadır. Bu mahiyette, indirimli KDV oranlarında uzun yıllar bölgesel uygulamalar da sözkonusu olmuştur. Nihai durumda, Midilli, Sakız, Kos, Leros ve Samos'ta mal ve hizmetlerde %30 indirimli KDV oranı (sırasıyla %17, %9 ve %4) uygulanmaktadır.

Sermaye Vergisi: 1 Ekim 2021'den itibaren sermaye harcı, şirket kuruluş sermayesinden değil, ana sermaye artışları üzerinden %1 yerine %0,5 oranında alınacaktır.

Gayrimenkul Vergisi: Yunanistan'daki gayrimenkullere yıllık bazda uygulanır. Gayrimenkul vergisi, ana vergi ve ilave vergi olmak üzere ayrılır. Şirketlerde ilave gayrimenkul vergisi şirketin bütün gayrimenkullerinin vergi değeri üzerinden %0,55 oranında hesaplanır. Şirket tarafından kullanılan gayrimenkul %0,1 ilave vergiye tabidir.

Gayrimenkul Devir Vergisi ise, devredilen gayrimenkulün değeri üzerinden %3,09 oranında hesaplanır. Yeni emlak satışında, KDV ödemesi halinde gayrimenkul devir vergisi uygulanmaz.

Gerçek kişilerin elde ettikleri gelirler ise; gelir miktarına göre %9, %22, %28, %36 ya da %44 oranlarında kademeli vergilendirilir. Yıllık geliri 10.000 avronun altında olan gerçek kişiler %9, 40.000 avronun üzerinde olanlar ise %44 vergiye tabidirler.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar/Test/Muayene ve Belgelendirmeler

Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için regülasyon ve direktiflerden oluşan ve AB'nin Resmi Gazetesi olan EURLEX'de yayımlanan teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, temel kuralları belirleyen genel mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik kurallarını ortak bir şekilde düzenlediği regülasyonlar ve direktifler (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) ile ortak bir düzenlemenin bulunmadığı üye ülkelerin kendi düzenlemelerini yaptığı mevzuattan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) oluşmaktadır.

Ülkemiz, 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE işareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımayaya dair kurallarını ve sektörel mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'de yenilenen sektörel mevzuatı da takip etmekte ve iç mevzuatına aktarmaktadır.

Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO) yayınlanmaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin AB ile uyum sağladığı veya düzenlenmemiş alanda yer alan sektörlerle ilişkin olarak Türk ürünlerinin ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürünlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyindedir.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı sorular için abteknik@ticaret.gov.tr adresinden irtibata geçilebilir.

Standartlar konusunda Yunanistan, AB tarafından uygulanan hükümlerin doğurduğu uygulamaları takip etmektedir. ISO 9000 yerel firmalardan aranırken ayrıca hükümet ihalelerinde de istenmektedir.

CE markası, malların Avrupa'da serbest dolaşımını sağlamak üzere kullanılan ve o malın AB mevzuatına uyumunu simgeleyen bir işarettir. CE Markası içeren mallar AB ile birlikte İzlanda, Liechtenstein ve Norveç'in de yer aldığı Avrupa Ekonomik Bölgesinde serbest satışa sunulabilmektedir. AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin Yunanistan'a ihraç edilebilmesi için, CE işareti zorunlu değil iken, bazı mallar için CE İşareti zorunludur. CE işareti bulundurma zorunluluğu taşıyan mallar, AB direktifleri ile spesifik olarak düzenlenmiştir. Bu işareti taşıması gerektiği halde taşımayan bir ürünün AB üyesi ülkelere ihracatı mümkün değildir.

CE İşareti, Avrupa Birliği'nin, teknik mevzuat uyumu çerçevesinde 1985 yılında benimsediği Yeni Yaklaşım Politikası kapsamında hazırlanan Yeni Yaklaşım Direktifleri içerisinde yer alan ürünlerle ilgili olup, ürünlerin AB'nin ilgili direktiflerine uygun olduğunu ve gerekli bütün uygunluk değerlendirme faaliyetlerinden geçtiğini gösteren bir Birlik işaretidir. CE işareti, tüketiciye bir kalite güvencesi sağlamaz, yalnızca ürünün, asgari güvenlik koşullarına sahip olduğunu gösterir.

Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından üretici sorumludur. Ancak, eğer üretici ya da üreticinin yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Bir başka deyişle, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB normlarına uygun olduğunu garanti etmektedir.

Ürünlerin ilgili güvenlik şartlarına uygunluğunun denetimi genelde ithalat aşamasında gerçekleştirilmektedir. Ancak piyasaya arzından sonra da re'sen ya da şikayet üzerine kontroller yapılabilmektedir. İthalat denetimine ilişkin olarak, Yunan Devlet Laboratuvarı her türlü analiz için yetkilidir. Ayrıca, Yunan Standardizasyon Kurumu (ELOT), gıda ürünlerinin standartları ve piyasa güvenliği konularında Yunan Gıda Kurumu (EFET), ilaç ve ilaç benzeri mamullerin piyasaya sunumu ve denetimi konularında Yunan İlaç Kurumu (EOF) yetkilidir.

İthalatta zorunlu sevk öncesi inceleme uygulaması gıda ürünleri, tarım ürünleri, kimyasal ürünler, ilaç ürünleri gibi insan vücudu ile temasa geçen her tür ürün için gerekmektedir. İthalat denetiminde, gümrük bölgelerinde fiziki kontroller ağırlıklı olarak gıda ürünlerine yapılmaktadır. Gümrükte alınan numuneler Yunan Devlet Laboratuvarı'na gönderilerek analiz edilmektedir. Örneğin ülkemizden ihraç edilen kum midyesi Selanik Devlet Laboratuvarı'nda analiz edilmektedir. Kırmızı-beyaz et ve bunların yan ürünlerinin ithalinde, yalnızca AB tarafından onaylanmış üçüncü ülke tesislerinden gönderilmiş ürünlerin girişine izin verilmektedir. Ülkemizden Yunanistan'a söz konusu ürünlerin ithalatında, ancak AB tarafından onaylanmış firmaların sınırlı grup ürünlerinin girişine izin verilmektedir. Ayrıca yumurta ve yumurta ürünlerinin ülkeye ithalatında da ancak Avrupa Komisyonu'nun onaylı firmalar listesinde yer alan Türk firmalarının ihracat yapması mümkündür. Gıda gruplarına göre AB'ye ithalatına izin verilen firma listelerine aşağıdaki linkten erişim sağlanabilmektedir:

<https://webgate.ec.europa.eu/tracesnt/directory/publication/establishment/index#!/search?countryCode=TR&sort=country.translation>

Yunanistan süt ve süt ürünlerinin ithalatında, Avrupa Komisyonu'nun 2 Temmuz 2010 tarihli ve 605/2010 sayılı Regülasyonu uyarınca hareket etmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'den Yunanistan'a çiğ süt ve süt ürünleri ithalatı yasaktır. Benzer şekilde, Türkiye'den çiğ inek, çiğ koyun, çiğ keçi ve çiğ sığır sütünden imal edilen ve şap hastalığı riski olmayan belirli süt ürünlerinin de ithalatına izin verilmemektedir. Buna karşılık, gönderilen süt mamullerinin adı geçen regülasyonla belirlenmiş şap hastalığı riski olan ham sütün özellikli ısıtma ve sterilizasyon işlemlerinden geçirilmiş olması halinde bu süt mamullerinin ithalatına izin verilmektedir. Deniz ürünlerine ilişkin uygulama da ilgili AB direktifleri çerçevesinde, ülkemizde kurulu tesislerden yalnızca AB standartlarında üretim yapan ve bu şekilde AB'nin ithalata müsaade ettiği listeye alınanlar AB'ye ihracat yapabilmektedir. Kabuklu deniz ürünlerinin ithalatında toksin tahlili yapılmaktadır. Kurutulmuş gıda ithalatı ise, Yunan the Supreme Chemical Laboratory'nin yapmış olduğu aflatoxin testinin limitlerinin altında olması halinde yapılabilmektedir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Yunanistan, tarım ürünlerinde bölgesel yüklemeler yerine her bir yükleme için test yapmada ısrar etmektedir.

Yunanistan'a tohum ithalatında, öncelikle o tohum türünün, 'European Variety Catalogue' listesinde yer alması gerekmektedir. Eğer yer almıyorsa, Yunan Milli Kataloğuna (National Catalogue of Greece) kaydettirilmeli ve ayrıca türüne ve özelliklerine bağlı olarak 2-3 yıl sürebilecek bir testin de yapılmasının gerekli olduğu bilinmelidir.

Bu noktada, ülkemiz ile Yunanistan arasında 30 Haziran 2005 tarihinde imzalanmış Standardizasyon, Uygunluk Değerlendirmesi ve Test alanında İşbirliği Anlaşması bulunmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Tüm AB üyesi ülkelerde olduğu gibi insan ve çevre sağlığı ile ürün güvenliği gerekçesiyle uyulması gereken CE işareti vb. gibi kurallar bulunmaktadır.

Ürünlerin etiketlenmesi ve paketlenmesine ilişkin standartlarda, Yunanca etiket, miktar ve üretim-son kullanım tarihlerinin belirtilmesi gibi çeşitli zorunluluklar bulunmaktadır.

Teknik Engeller

Yunanistan tarafından dış ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye www.teknikengel.gov.tr sitesinden erişilebilmektedir.

Ticaret serbestisi bulunan Yunanistan'da ithalat için herhangi bir izne ya da lisansa gerek yoktur. Ancak, bazı ürünler için Yunanistan'a giriş yapabilecekleri ihtisas gümrükleri ve limanlar belirlenmiştir. Su ürünleri, canlı hayvan ve et ürünleri ile bazı tarımsal ürünlerde ise; Sağlık Bakanlığının uygun görüşünün alınması gerekmektedir.

Yunanistan'da AB dışı ülkelere yapılan ithalatta, AB'nin ortak gümrük tarifesi ile kural ve kısıtlamaları aynen uygulanmaktadır. Topluluğun Entegre Gümrük Tarifesi – TARIC – AB Gümrük Birliğine ithal edilen ürünlere uygulanan çeşitli kuralları göstermektedir.

Yunanistan'a ihracatta gerekli belge ve prosedürler için Avrupa Komisyonu'nun Access2Markets sayfası takip edilmelidir (<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/homeweb>).

Türkiye'den taze sebze ve meyve ihracatında karantina kontrolleri uygulanmaktadır. Karantina kontrollerinin adalarda yapılamaması ciddi maliyet artışı ve zaman kaybına yol açmaktadır.

Yunanistan'ın, AB üyesi ülkeler için genelde geçerli olmayan bazı düzenlemelerini aşmak için yabancı şirketler Yunan veya AB orijinli şirketlerle işbirliğine gitme yolunu tercih edebilmektedirler.

Tüm AB üyesi ülkelerde olduğu gibi insan ve çevre sağlığı ile ürün güvenliği gerekçesiyle uyulması gereken CE işareti vb. gibi kurallar bulunmaktadır.

2. Pazarın Özellikleri

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları (başvuru belgeleri, yetkili merci vb.)

Yunanistan'da Fikri Mülkiyet Hakları 2121/1993 sayılı Kanun ile düzenlenmiş olup, sözkonusu Kanun'da; Bilgi Toplumu Direktifi'ni uyarlayan 3057/2002 sayılı Kanun'un 81. maddesi, Gerisatış Hakları ve Uygulaması Direktifi'ni uyarlayan 3524/2007 sayılı Kanun, Toplu Yönetim ve diğer Telif Haklarına ilişkin 3905/2010 sayılı Kanun'un 46. maddesi, Sanatçılar ve Ses Kayıtları için Koruma Direktifini uyarlayan 4212/2013 sayılı Kanunlar ile değişiklikler yapılmıştır.

Ayrıca, markalar 4072/2012 sayılı Yunan Marka Kanunu kapsamında tescil edilip, korunmaktadır. Mevcut durumda, marka tesciline yetkili makam, Yunan Kalkınma ve Yatırımlar Bakanlığı'na bağlı Ticaret ve Tüketiciyi Koruma Genel Sekreterliği'dir (<http://www.mindev.gov.gr/genikes-eidikes-grammateies/>). Tescil edilen bir marka yenilenebilir olmak üzere 10 yıllık koruma altına alınmıştır. Yunanistan'da yapılan bir marka tescili sadece bu ülke için geçerli olmakla birlikte, tek bir müracaat ile Madrid Protokolünü imzalayan 80'den fazla ülkede kayıt yaptırmak mümkün olabilmektedir. Avrupa Birliği Markası tescili ise, AB üye ülkelerinin tamamında koruma sağlamaktadır.

Yunan Ticari Marka Sicili (Elliniko Sima) Μητρώο Ελληνικού Σήματος (greekmark.gov.gr), ise, Yunan ürün ve hizmetlerinin kaydedildiği sicildir. Yunan Ticari Marka Sicili, Yunanistan'da üretilen ürün ve hizmetlerin menşeyini tasdik eder. Yunan Devletinin resmi bir ticari markasıdır ve her ürün ve hizmet kategorisi için Ödüllendirme Tüzüğü çerçevesinde ayrı ayrı verilir. Tescil ve Elliniko Sima logosunun kullanılması için ana kriter, yerli katma değerdir. Tarım ve hayvancılık ürünleri için Yunanistan'da üretim, yetiştirme ve hasat yapılması gerekmektedir. İşlenmiş ürünler için ana hammaddenin Yunanistan menşeli olması gerekirken, sanayi ve el sanatları ürünleri ve hizmetleri için temel kriter, Yunanistan'da özellikle araştırma ve geliştirme alanında yapılan üretim maliyetlerinin yüzdesidir.

Elliniko Sima için yetkili makam, Kalkınma ve Yatırım Bakanlığı, Ticaret ve Tüketiciyi Koruma Genel Sekreterliği altında oluşturulan Yunan Marka Komitesi'dir.

Dağıtım Kanalları

Ticaretinin yarısından fazlasını AB ülkeleri ile yapmakta olan Yunanistan'da devletin ekonomideki payı %40'lar seviyesinde bulunmaktadır. Sanayinin birçok dalındaki oligopol yapı nedeniyle pazara giriş ve tutunmada zorluklar çekilebilmektedir. Bu nedenle ülke pazarına giriş stratejisinin doğru tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ekonomisi genel olarak dışa dayalı olan Yunanistan'ın ithalatında geleneksel olarak acenteler ve distribütörler önemli yer tutmaktadır.

Acentalık sözleşmesini yazılı yapma zorunluluğu bulunmamakla birlikte, taraflar herhangi bir süre için dahi sözlü anlaşabilirler. Bununla birlikte distribütörlük anlaşmaları yazılı yapılır ve belirli bir

bölge ya da ülkenin geneline yönelik imtiyaz belirtilir. Benzer şekilde franchise anlaşmaları da yazılı gerçekleştirilir ve ülke genelini kapsar. Distribütörler toptan usulle faaliyet göstermekle birlikte bazı hallerde perakende de çalışabilmektedirler. İthalatçılar genellikle Atina-Pire ya da Selanik'te şube, alt-acentalık ya da gezici satış elemanları ile faaliyet gösterirler.

Yunan perakende ve toptan sektörü, sınırlı ürün çeşitlerinde faaliyet gösteren küçük, aile şirketlerinden oluşmaktadır. Nakit akışındaki darlıktan dolayı satın alımlarda mali sıkıntılar yaşanabilmektedir. Küçük ölçekli ithalatçıların özellikle mali kriz ve sermaye kontrolleri döneminde yabancı distirübütörlerle finansal rekabete girecek güçte olmamalarından dolayı krizden çıkamadığı görülmüştür.

Ülkede mağazacılık çok yaygındır, ancak AVM kültürü son dönemde kabul görmüştür. Perakende mağazaları pazar günleri genellikle kapalı olup, belli başlı uluslararası mağaza zincirleri ve turistik mağazalar-dükkanlar pazar günleri de açık olabilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Yunanistan pazarı, ithalat kapasitesi, Türkiye'ye coğrafi yakınlığı ve ülkemiz ürünlerinin kalite ve standardı konusunda olumlu görüşlere sahip tüketici yapısıyla ihraç ürünlerimiz için çok önemli ve ilerisi için de umut vaat eden pazarlar arasında yer almaktadır.

İhracat imkânı olan Türk ürünlerinin çevreye duyarlı AB'nin standart ve tüketici güvenliğini sağlayan CE işaretine sahip ürünlerden olması halinde herhangi bir engelle karşılaşmadan ihraç edilmektedir.

(Yunan İstatistik Kurumu verilerine göre, hizmet ağırlıklı ekonomiye sahip olan ülkede kişi başına gelir 2020 yılı itibariyle brüt 15.424 avrodur.)

Yunan ithalatçı firmalar nezdinde, Türk mal ve hizmetlerinin kalite ve standardı konusunda açıkça bir olumsuz algı bulunmamakla birlikte; Yunanistan'daki ticari varlığımızın siyasi ilişkilerden direkt etkilendiğini söylemek mümkündür. Bu anlamda; iki ülke toplumları arasında iyi ilişkiler bulunmasına rağmen, siyasi diplomasi alanındaki gerilimli dönemlerde Yunan kamuoyunun ülkemiz hakkındaki genel izleniminin olumsuz etkilendiği ve bu durumun da Türk malı imajına ve hizmet sektörlerine yansıdığı görülebilmektedir. (Örneğin yaşanan gerginliklerin ardından genel ürün bojkotları, turizm sektörü bojkotları, otobüs firmaları bojkotları vb. tepkiler görülebilmektedir.)

Kriz öncesi alım gücünün daha yüksek olduğu dönemde dünyaca ünlü AB ve ABD markalı ürünleri ülkemiz ürünlerine tercih edilebiliyor iken, ekonomik krizin etkisini gösterdiği dönemde fiyat avantajı nedeniyle alternatif ürünlere talep artmıştır. Bu durum da kaliteli ve uygun fiyatlı ülkemiz ürünlerine ilgiyi ortaya çıkarmaktadır. Ancak her durumda, AB ile serbest dolaşımın sonucu olarak üye ülkelerin Yunanistan'a yaptıkları ihracatın ülkemizden yapılan ihracattan daha avantajlı konumda ve önde olduğu doğal bir gerçektir. Söz konusu pozisyonumuzun Gümrük Birliği'nin genişletilerek güncellenmesi ve daha ötesinde AB'ye tam üyeliğin ardından olumlu yönde değişeceği şüphesizdir.

Mal ve hizmet ticaretinde önemli rakiplerimiz arasında Almanya, İtalya, Rusya, Kore, Çin, Hollanda, Fransa, Belçika, İspanya, Bulgaristan, İngiltere, Romanya ve ABD gelmektedir.

Diğer taraftan, her ne kadar Almanya, İtalya ve Fransa gibi AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türk mallarına karşı nispi bir önyargı olabilmekte ise de, uygun fiyat politikaları ile mal ve hizmetlerimiz cazip hale gelebilmektedir. Ayrıca, Yunan tüketicisinin Çin malları ile karşılaştırıldığında Türk mallarına gerek kalite-dayanıklılık, gerekse maliyet-fiyat ilişkisi bakımından büyük farkla olumlu baktığı görülmektedir

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

İhracat imkânı olan Türk ürünlerinin çevreye duyarlı AB'nin standart ve tüketici güvenliğini sağlayan CE işaretiyle sahip ürünlerden olması halinde herhangi bir engelle karşılaşmadan ihraç edilmektedir.

Öte yandan, sanat ve tasarıma duyarlı bir toplum oluşundan, Yunanistan pazarında tasarımı kendine has ürünler veya müşteriye özel uygulamalar tüketici nazarında önemli olabilmektedir.

Bazı üreticilerimizin/ihracatçılarımızın pazarın koşulları ve Yunan ithalatçıların talebi doğrultusunda, Türkçe, Türkiye'yi çağrıştıracak markalı veya "Made in Türkiye" ibareli ürünler göndermedikleri bilinmektedir.

Yunanistan pazarında reklam büyük önem taşımaktadır. Ülke insanının TV izleme alışkanlığı bulunmakta olup, TV- radyo reklamları pazarlamada kayda değer sonuç vermektedir. Ayrıca Türk dizilerinin Yunanistan'da oldukça popüler oluşu da, Yunanistan'da sevilen ve takip edilen dizi-film oyuncularını ile reklam ve tanıtım faaliyetlerini değerlendirmeye değer bir husus yapmaktadır.

Kamu İhaleleri

Ülkenin ihale prosedürü şeffaf olmakla birlikte, sıklıkla bürokrasiden kaynaklı gecikmeler yaşanmaktadır. Ayrıca, özelleştirme esaslı kamu ihalelerinde, sosyal tepki ve grevler de süreçte etkin rol oynayabilmektedir.

Yabancı şirketlerin kamu alımları sürecine katılabilmeleri için Yunanistan'da şirket kurmaları ya da şube açmaları gerekmeye birlikte, açılan ihalelerde çoğunlukla şirketlerin ya Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı üyesi bir devlette, ya da Dünya Ticaret Örgütü'nün Kamu Alımları Anlaşması(KAA)'nı imzalamış bulunan üye bir devlette, ya da AB ile özel anlaşma imzalamış bulunan üçüncü bir ülkede yerleşik olması şartı aranmaktadır. Bunun yanı sıra, AB, AEA ya da DTÖ'nün KAA'na üye bir ülke mevzuatına göre kurulmuş ve idari merkezleri ya da kayıtlı adresleri ya da gerçek fayda sağladıkları merkezleri bir AB ülkesinde bulunan şirketler de Yunanistan'da kamu alımları sürecine katılabilmektedirler.

Örneğin inşaat sektöründe Yunanistan'da kamu projeleri ihalelerine katılma hakkına sahip olan inşaat şirketleri, genel olarak aşağıdaki kriterlerden birine sahip olmalıdır:

- Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı – Altyapı Genel Sekreterliği – Sicil Müdürlüğü’ne kayıtlı olan şirketler
- Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı üye devletleri veya Dünya Ticaret Örgütü’nün Kamu Alımları Anlaşması hakkındaki sözleşmeyi imzalamış olan devletlerde mukim şirketler. Bu şirketlerin mukim oldukları ülkedeki ilgili müteahhitlik siciline kayıtlı olmaları şartı aranır.

Bu kriterler genel çerçeveyi oluşturmakla beraber, her bir ihaleye özgü ihale şartları belirlenebilmektedir.

Karşılıklılık ilkesinde ise; Yunanistan, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi tarafından yapılan kamu pazarlarına simetrik girişi sağlamak adına; açık, şeffaf, denenmiş ve test edilmiş mekanizmalarla pazarların karşılıklı açılması için “Kamu Alımlarında Pazara Giriş Planı”nın hızla uyarlanması çağrısına henüz cevap verebilmiş durumda değildir. Bununla birlikte, Yunanistan ile bazı üçüncü ülkeler arasında karşılıklı kamu alımları anlaşmaları bulunmaktadır.

Kamu ihalelerinde, ihaleye katılacak firmalardan ISO 9000 istenebilmektedir.

3. Önemli Sektörler

Tarım ve Hayvancılık

Dünya Bankası istatistiklerine göre, Yunanistan'ın toplam yüzölçümünün %65'i tarıma elverişlidir. Buna karşılık, tarımın GSYH içindeki payı istisnai yıllar dışında ortalama %4 ile sınırlıdır. 2021 yılında tarımın ekonomideki payı %3,9 olurken, tarımın istihdamdaki payı %10,6 ile ana sektörler içinde en düşüktür. 2021 yılında bir önceki yıla göre %8,4 küçülen tarım sektörünün 2021 yılı büyümeye katkısı negative olmuştur.

Birçok tarımsal üründe kendi ihtiyacını karşılayacak kadar üretime sahip olan Yunanistan'ın tarımsal ürünlerdeki ithalatı toplam ithalatının yaklaşık %12-13'ünü oluşturmaktadır. Söz konusu ithalatın büyük bölümü et, mandıra ve deniz ürünlerinden oluşmakta ve sadece bu ürünlerin ithalatı toplam tarımsal ithalatının neredeyse 3'te 1'ine karşılık gelmektedir. Bazı tahıl çeşitleri ve hayvan yemleri Yunanistan'ın ciddi ithalat yaptığı tarımsal ürünler arasındadır. Pamuk, tütün ve şekerpancarı önemli ihracat kalemleridir. İhracatının %19'unu tarım ürünleri oluşturmaktadır.

Yunanistan'ın tarımsal üretiminin büyük bölümünü meyve ve sebzeler oluşturmaktadır. Nitekim Yunanistan'ın ürettiği tarım ürünlerinin yaklaşık %40'unu meyve ve sebze ürünleri, %10'dan fazlasını süt ve %10'dan fazlasını zeytinyağı oluşturmaktadır. (Avrupa Komisyonu Raporu)

Yunanistan dünyanın en önemli zeytin üreticilerindendir. Nitekim dünya üretiminde İspanya'dan sonra 2. sırada gelen Yunanistan'ın 2019 yılı toplam zeytin üretimi (FAOSTAT) yaklaşık 2,8 milyon tondur. Benzer şekilde, zeytinyağı üretiminde İspanya ve İtalya'dan sonra 3. sırada gelmektedir. 2019 yılı toplam zeytinyağı üretimi yaklaşık 290 bin ton olmuştur. Yunanistan dünya genelinde endüstriyel şeftali üretiminde lider ülkelerden biri olup, şeftali ve nektarin üretiminde 4'üncü sırada (Çin, İspanya ve İtalya'dan sonra) gelmektedir.

Zeytinde Mora yarımadası ve Girit, pamukta Thessaly, Doğu Makedonya ve Trakya ile merkez Makedonya bölgeleri ülkenin başlıca üretim yerleridir.

Yunanistan'da toplam 371 bin civarında traktör bulunmakta olup, her yıl yaklaşık 500 bin ton gübre tüketilmektedir.

Balıkçılık sektöründe Yunan İstatistik Kurumu tarafından 2021 yılı Eylül ayında açıklanan 2020 yılı verilerine göre, Yunanistan'da açık deniz ve kıyılarda toplam değeri 238.190,4 bin avro olan 70,2 bin ton su ürünü yakalanmıştır. Bu rakam bir önceki yıl 81,9 bin ton (yaklaşık 273 milyon avro değerinde) olmuştur. Buna göre, önceki yıllara kıyaslamada 2020 yılında miktarda %14,3, değerinde ise %12,9 düşüş yaşanmıştır. 2020 yılında deniz balıkçılığında çalışan sayısı 18.535 olmuştur, bu rakam 2019 yılında 19.889 idi.

Çiftliklerde ise; en son 2022 yılı Ocak ayında açıklanan 2020 yılı verilerine göre, Yunanistan'da su ürünleri yetiştiriciliğinde toplam üretim 2019'e kıyasla %3,4 artmış, buna paralel olarak elde edilen gelirlerde %10 yükselmiştir. Spesifik olarak, 2020 yılında toplam değeri yaklaşık 559 milyon

avro olan 133.168 ton balık yetiştirilmiştir. Balık çiftliklerinde çalışan sayısı ise 2019 yılına göre %1,5 artarak 4.173'ten 4.236'ya yükselmiştir.

Dolayısıyla Yunanistan'da balık üretiminin esaslı kısmı çiftliklerde yapılmaktadır. Toplam üretiminin yaklaşık %62'sini çiftliklerde yapan Yunanistan AB ülkeleri içinde balık çiftliklerinde (tonaj ve ekonomik değer olarak) İngiltere'den sonra 2'inci sırada gelmektedir.

Balık üretiminin büyük bölümünü levrek ve çupra oluştururken Yunanistan kabuklu deniz ürünleri üretiminde oldukça iyi bir durumdadır.

Sanayi

Yunanistan'ın sanayi sektörünün GSYH içindeki payı hizmetlerden sonra gelmektedir ve %12-14 ile sınırlıdır. 2014 yılından sonra sınırlı da olsa artış gösteren sanayi payı 2020 yılında %12,3 iken 2021 yılında %14,3'e yükselmiştir. Sanayi sektörünün istihdamdan aldığı pay ise 2020 yılı itibariyle 2019 yılına göre gerileyerek %11,6'dan %11,4'e düşmüştür.

Sanayi sektöründe faaliyet gösteren firmaların genelini küçük ölçekli işletmeler oluşturmaktadır. Nitekim 2020 yılı Avrupa Komisyonu Raporu'na göre Yunanistan'da faaliyet gösteren işletmelerin yaklaşık %97'si mikro ölçekli, yaklaşık %3'ü küçük ve orta ölçeklidir. Buna benzer şekilde, sanayi sektöründe işgücünün büyük bölümü mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerde istihdam edilmektedir.

2008 yılında başlayan ekonomik krizin sanayi üretimindeki etkileri devam etmektedir. 2007 yılında 143,2 olan sanayi üretim endeksi (2015=100) 2014 yılında dip yaparak 100'ün altında gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre %1,7 oranında daralmıştır. 2015 yılından itibaren düzelme yaşanmakla birlikte, sanayi üretimi henüz kriz öncesi seviyelere yükselememiştir. 2018 yılı sanayi üretimi bir önceki yıla göre %1,6 artmış, buna karşılık 2019'da %0,7, 2020'de ise özellikle küresel pandeminin de etkisiyle %2 daralmıştır. 2021 yılında ise sanayide toparlanma yeniden başlamış ve sanayi üretimi yaklaşık %10 artmıştır. Sanayi sektöründeki üretim artışının büyük bir bölümü elektrik üretimi alt sektöründen kaynaklanmıştır.

Sanayi üretim endeksinde 2015 yılına kadar üretimi önde götüren madencilik sanayi üretim yükselişini durdurarak yerini elektrik ve imalat sanayisine bırakmıştır. 2020 yılında pandemic nedeniyle tüm sanayi alt sektörlerinde daralma yaşanmış 2021 yılında ise madencilik sanayisinde üretim artışı önceki yıla göre %4,2, imalat sanayisinde %8,8, elektrik tedarikinde %16,4 ve su tedarikinde %1 üretim artışı yaşanmıştır.

Genel olarak sanayide en üretken alt sektörler özellikle hammaddelerini yerel kaynaklardan sağlayan yiyecek ve içecek, tütün gibi tüketim mallarını haiz sektörlerdir. Bununla birlikte, ciddi uluslararası ve ulusal yatırım alanı olan ilaç ve eczacılık sektörü de son yıllarda üretim endeksinin en yüksek olduğu sektörlerin başında gelmektedir.

2021 yılında bir önceki yıla göre en fazla üretim artışı yaşanan sanayi sektörleri, hazır giyim, deri ve bağlantılı sektörler, bilgisayar-elektronik ve optik ürünler olurken; üretim endeksinde tek düşüş madencilik sektöründe olmuştur

İmalat sanayiinde kullanılan üretim kapasitesini gösteren imalat sanayi kapasite kullanım oranı ise 2021 yılı itibariyle %75,6'ya yükselmiştir. (Bir önceki yıla göre %6,5 artış) (Söz konusu oran AB genelinde bir önceki yıla göre ciddi artış göstermiş ve ortalama %74,9'dan 2021 yılında ortalama %81,2'ye yükselmiştir. (Eurostat)

Sanayi Üretim Endeksi (2015=100)		
Yıllar	Sanayi Ü. E. Değişim %	İmalat Sanayi Ü. E. Değişim %
2007	2,2	2,3
2008	-4,4	-4,7
2009	-10,4	-11,2
2010	-6,9	-5,0
2011	-6,1	-9,1
2012	-3,2	-3,5
2013	-3,0	-1,1
2014	-1,7	1,8
2015	1,2	1,9
2016	2,5	3,1
2017	3,9	2,8
2018	1,7	2,8
2019	-0,8	0,9
2020	-1,8	-1,4
2021	9,8	8,7
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)		
2019	71,6	
2020	71,0	
2021	75,6	

Kaynak: ELSTAT, EUROSTAT

Hizmetler

Turizm

Üç tarafı denizlerle çevrili olan ve iki yüzün üzerinde yerleşkesi bulunan adası olan Yunanistan dünyada en fazla turist çeken ülkeler arasında yer almaktadır. (Dünya Bankası verilerine göre, 2017 yılında dünyanın en fazla turist çeken 14'üncü ülkesi Yunanistan olmuştur.)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021(İl k 3 çeyrek)
Gelen Turist (Milyon Kişi)	16,2	15,9	14,9	15,0	16,4	16,9	20,1	24,3	26,1	28,1	30,2	33,1	34,0	7,4	11,99
Turizm Geliri (milyar avro)	11,3	11,6	10,4	9,6	10,5	10,4	12,2	13,4	14,1	13,2	14,6	16,1	18,2	4,3	8,8

Kaynak: Yunanistan Merkez Bankası

Yunan Merkez Bankası verilerine göre, 2020 yılında ülkeye gelen turist sayısı COVID-19 salgının negatif etkisi ile 2019'daki 34 milyon turistten, 7,4 milyona gerilemiştir. 2021 yılı ilk 3 çeyreğinde ise neredeyse 12 milyona ulaşmıştır. Böylece 2020 yılı turizm gelirleri sadece 4,3 milyar avro olurken, 2021 yılının ilk 3 çeyreğinde turizm gelirleri 8,8 milyar avroya erişmiştir.

2020 yılında Yunanistan'ı ziyaret eden turistlerin yaklaşık %66'sı, toplam turizm gelirinin ise %66,2'si AB ülkelerinden kaynaklanırken, 2021 yılı ilk 3 ayında bu oranlar sırasıyla %68,7 ve %66,5 olmuştur. COVID-19 salgını etkisindeki ülkeye 2021 yılının ilk 3 çeyreğinde en fazla turist gönderen ülkeler sırasıyla Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya ve Romanya olmuştur.

2021 yılında Yunanistan'dan Türkiye'ye gelen turist sayısı Covid-19 öncesindeki 2019 yılına göre yaklaşık %81 azalarak, 836.969'dan 157.723'e düşmüştür. (TÜİK)

İnşaat

Yunanistan'ın inşaat ve altyapı sektörü, makroekonomik olumsuzluklara paralel olarak büyük ölçüde daralma yaşamıştır. Sektördeki üretim aktivitesini gösteren inşaat üretim endeksine bakıldığında, Euro krizinin ardından üretim arka arkaya düşmüş, giderek daralan sektör faaliyeti 2020 yılında Covid-19 salgınının da etkisiyle %9,6 gerilemiştir. 2021 yılında ise inşaat üretim endeksi %5,8 artmıştır.

İnşaat Üretim Endeksi* Yıllık Değişim (%)													
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
İnşaat Üretim Endeksi	-17,0	-29,6	-41,1	-33,6	-8,1	15,7	2,5	6,5	-18,2	-14	-6,0	-9,6	5,8
Bina İnşası Üretim Endeksi	-24,1	-40,0	-42,2	-34,5	-17,2	-0,3	11,6	-7,2	-18,4	-6,9	-6,2	-5,8	16,5
İnşaat Mühendisliği Üretim Endeksi	-12,6	-23,9	-39,8	-32,5	2,0	30,3	-3,8	15,2	-18,2	-17,4	-5,9	-12	-0,9
İnşaat izin sayısı	-14,6	-10,6	-29,2	-36,7	-28,1	-18,2	-0,6	-5,3	9,0	10,1	13,5	2,7	24,9

Sektöre ilişkin yıllık verilere göre, Yunanistan'da Aralık 2020- Kasım 2021 döneminde verilen yıllık toplam bina inşası izni sayısı 23.634 olmuştur. Dolayısıyla, bir önceki döneme göre toplam bina inşaat izni sayısı %24,9 gibi büyük bir artış göstermiştir.

Ülkede 2009 yılında başlayan ekonomik krizin etkileri kendini en çok emlak sektöründe göstermiştir. Piyasalarda yaşanan likidite sıkıntısı nedeniyle gayrimenkul sahipleri, öncelikle mevcut gayrimenkullerini satma yolunu tercih etmiş, bu da emlak piyasasında değerlerin ani düşüşüne sebep olmuştur. Benzer şekilde mesken ve işyeri kira değerleri de ekonomik krizin başından bu yana büyük düşüş yaşamıştır.

Öte yandan, dünyanın en fazla turist ağırlayan ülkelerinden biri olan Yunanistan'da konaklama tesislerinin yetersizliği ve günümüzde değişen konaklama trendlerinin etkisiyle, son yıllarda profesyonel hizmet veren kurumsal tesislerin yanı sıra, kişilerin kendi meskenlerini kısa süreler ile kiraya verme yoluna gittiği görülmektedir. Nitekim günümüzde "Airbnb" uygulamasının en yaygın

kullanıldığı ve en hızlı artış gösterdiği ülkelerden biri Yunanistan olmuştur. Söz konusu akım ile Yunanistan'da mesken sahipleri gerek ek gelir yaratabilmek gerekse sahip oldukları diğer konutları değerlendirebilmek amacıyla evlerini kısa dönemli kiraya vermeyi tercih etmişlerdir. Bu durum daralan ve fiyatlarda gerileme yaşanan konut sektöründe canlanma sağlamış ve konut kira fiyatlarında ciddi artışlar yaşanmıştır. Ekonominin genelinde krizin neden olduğu daralma ile deflasyon yaşanırken, konut fiyatları ve kiralara asimetrik şekilde artmıştır. Bununla birlikte, gerek COVID-19 salgını, gerekse Airbnb gelirlerine devletin düzenleme getirmesi üzerine, bu uygulamada ciddi gerileme olmuştur.

Kamu harcamalarını azaltacak kemer sıkma politikaları ve özel sektörün kredi sıkışıklığı nedeniyle, sektör analistleri tarafından inşaat sektöründeki ortalama reel büyümenin sifıra yakın olduğu belirtilmektedir. Her ne kadar hükümet yeni projelerin planlamasını yapmakta ve bölgelerde yeni yatırımlar ve iş sahaları açmayı hedeflemekte ise de, bütün bu planlamalar ülkede halen yaşanan kredi sıkışıklığından negatif etkilenmektedir.

2009 yılından 2017 yılına kadar genel ekonomide yaşanan daralma, ülkede inşaat sektöründeki yatırım harcamalarını neredeyse durma noktasına getirmiştir. Ayrıca, inşaat yatırımlarına ilişkin düzenlemelerin iş yapmayı zorlaştırması, pazara girişi neredeyse imkânsız kılan devlete ait güçlü ulaşım ve altyapı kurumlarının tekelliği, altyapı ve inşaat sanayinin küçülmesi sektörün zayıf noktaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Orta ve uzun dönemde ise petrol ve gaz boru hatları, havaalanları, gayrimenkul, limanlar ve yenilenebilir enerji sektörleri inşaat alanındaki fırsatlar olarak görülmektedir.

Yunanistan inşaat ve altyapı sektöründe günümüze kadar kamu-özel sektör işbirlikleri anlamında başarılı örnekler vermiştir. Atina metrosu, Attiki otobanı, Egnatia otobanı, Rio-Antirio Köprüsü ve Atina Uluslararası Havaalanı bunlardan bazılarıdır. Son dönemde inşaat sanayinin büyümesi, özellikle büyük ulaşım projelerine ve altyapı yatırımlarına bağlı görülmektedir.

Inşaat sektörüne ilişkin önemli noktalardan biri de, ekonomik tedbirler çerçevesinde farklı bakanlıkların yetkisinde olan planlama ve lisanslama işlemlerinin kolaylaştırılarak efektif hale getirilmesi ve uygulamanın hızlandırılmasıdır. Ülkenin kreditorleri tarafından talep edilen değişikliklerde, altyapı imtiyaz sözleşmelerini düzenleyen çerçeve mevzuatın değiştirilmesi, inşaat öncesi izin aşamalarının basitleştirilmesi, tapuda yaşanan sorunların giderilmesi, arkeolojik çalışmalar ve çevresel etkilere dair bürokratik engellerin kolay aşılması ve maliyet etkin yönetim gibi sektöre yönelik iyileştirmeler hedeflenmiştir.

Yunanistan'daki belli başlı inşaat projeleri AB tarafından finanse edildiğinden, fonlarda yapılacak herhangi bir değişiklik veya indirim bu projeleri temelden sarsabilmektedir. Ülkenin ihale prosedürü şeffaf olmakla birlikte, sıklıkla bürokrasiden kaynaklı gecikmeler yaşanmaktadır. Ayrıca grev vb. nedenlerle işin kesintiye uğraması riski yüksektir.

Inşaat sektöründe birkaç büyük firma baskın rol oynamakla birlikte, sektörde faaliyet alanları firma ölçeklerine göre bölünmüştür. Örneğin, orta ölçekli firmalar ülkede mesken inşasını üstlenmişken, büyük çaplı firmalar altyapı ve kamu imtiyaz sözleşmelerini yürütmektedir. Altyapı projeleri

genellikle uluslararası firmaların yerel büyük firmalarla konsorsiyumu şeklinde sonuçlandırılmaktadır.

Yunanistan’da kamu projeleri ihalelerine katılma hakkına sahip olan müteahhitlik şirketleri, genel olarak aşağıdaki kriterlerden birine sahip olmalıdır:

- Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı – Altyapı Genel Sekreterliği – Sicil Müdürlüğü’ne kayıtlı olan şirketler
- Avrupa Birliği veya Avrupa Ekonomik Alanı üye devletleri veya Dünya Ticaret Örgütü’nün Kamu Alımları Anlaşması hakkındaki sözleşmeyi imzalamış olan devletlerde mukim şirketler. Bu şirketlerin mukim oldukları ülkedeki ilgili müteahhitlik siciline kayıtlı olmaları şartı aranır.

Bu kriterler genel çerçeveyi oluşturmakla beraber, her bir ihalede spesifik olarak farklı kriterler uygulanabilmektedir.

Sektördeki mevcut duruma dair Yunan Müteahhitler Birliği (TEE) tarafından yapılan bir açıklamaya göre; Yunanistan son yıllarda kayda değer oranda beyin göçü yaşamıştır. Müteahhitler Birliği bu durumu, her yıl yaklaşık 4 bin mühendisin kaydını sildirmesiyle açıklamaktadır. Mühendislerin faaliyetlerini durdurmasının en önemli nedenleri;

- Ülke kalkınmasının durma noktasına gelmesiyle Yunan mühendisler için iş imkânlarının azalması,
- Serbest meslek sahiplerinin çok yüksek oranlarda vergilendirilmesi
- Mühendislerin hâlihazırda çok yüksek olan sosyal güvenlik katkı paylarının ekonomik tedbirler kapsamında daha da yükseltilmesi ve
- Sektörde maliyetleri düşürecek ve mühendislerin hayatını kolaylaştıracak tedbirlerin alınmamış olması, (örneğin: halen inşaat izinlerinin elektronik ortamdan alınamaması) olarak değerlendirilmiştir.

Yunan inşaat şirketlerinin, krize rağmen yurt dışında önemli projeler üstlendiği bilinmektedir. Yunan şirketlerinin en çok faaliyet gösterdiği pazarlar Balkanlar ve Ortadoğu / Körfez bölgesidir. Yunanistan’ın en büyük inşaat ve müteahhitlik firmaları Hellaktor, J&P Avax, Metka, Gek-Terna’dır.

Ticaret ve Perakende Sektörü

Yunanistan’daki en büyük sektörlerden biri olan toptan ve perakende ticaret sektörü dağınık bir yapı arz etmektedir. Özellikle perakende sektöründe zincir süpermarket ve mağazalar (yerli ve yabancı) pazardaki önemli aktörlerdir.

Perakende Ticaret Endeksi - Hacim (2015=100)							
Yıl	Genel Endeks	Süpermarketler	Gıda, İçecek, Tütün	Eczacılık	Hazır Giyim, Ayakkabı	Mobilya, Elektrikli Eşyalar ve Ev Aletleri	Kitap-Kırtasiye Ürünleri
2010	141,0	125,7	153,6	147,7	139,6	161,6	104,9
2011	126,4	121,0	130,4	135,2	113,2	133,6	99,2
2012	110,8	111,4	112,5	118,1	89,9	112,7	87,2
2013	101,9	100,9	109,3	102,3	87,8	105,1	87,1
2014	101,5	101,9	103,4	100,5	92,9	104,0	93,4
2015	100,1	100,1	99,9	99,9	99,9	100,0	99,5
2016	99,4	100,5	98,5	97,5	105,4	98,8	103,9

2017	100,6	101,3	94,9	99,4	108,7	104,7	112,3
2018	101,6	103,4	93,4	96,2	104,3	102,9	108,4
2019	102,9	105,3	88,1	97,9	104,6	107,8	116,1
2020	98,9	112,7	83,0	115,7	80,4	102,1	109,4
2021	110,3	116,2	92,8	136,4	104,3	123,3	130,7

Perakende ticaret genel endeksinde 2020 yılında %4'e varan düşüş görülürken, 2021 yılında endeks artış yönünde eğilim göstermiş 110,3'e varmıştır. Buna karşılık, eczacılıkta son yılların en hızlı artışı yaşanmış, 2021 yılında eczacılık perakende ticaret endeksi önceki yıla göre yaklaşık %18 artmıştır.

Yunan İstatistik Kurumu'nun verilerine göre 2021 yılından toptan ve perakende ticarete çalışan işçi sayısı 1.193.046 olup, bu rakam ülkedeki toplam çalışan sayısının yaklaşık %35,2'sine tekabül etmekte ve böylece en önemli istihdam alanını oluşturmaktadır.

AB Vassilopoulos SA, Sklavenitis, Metro SA, Lidl & Schwarz Gruppe, Atlantic SA, Jumbo Hellas SA, Praktiker Hellas, Zara Hellas SA, Plaisio Computers, Media Markt-Public, Hondos Center ve Notos Com Holdings SA perakende pazarının en önemli şirketlerindedir. Carrefour ise uzun zamandır yaşadığı ekonomik kriz nedeniyle Yunan pazarından çekilmiştir, ancak pazarı yeniden değerlendirdiği yönünde haberler mevcuttur.

Madencilik

Yunanistan mineral zenginlikler bakımından bir hayli çeşit barındırmakta olup, dünya çapında boksitin en önemli tedarikçilerindedir. Alüminyum, kurşun-çinko, nikel, bakır, krom, altın, gümüş, linyit ülkede bulunan değerli madenlerdir.

Maden sanayi başlıca, 210/1973 sayılı Maden Kanunu ve 20111/12050 sayılı Madencilik ve Taşocakları Yönetmeliği ile düzenlenmektedir. Madencilik çevresel boyutu ise AB'nin çevresel etkiler ve ormancılık düzenlemeleri çerçevesinde ele alınmaktadır.

Bu mahiyette, Yunan madencilik mevzuatı, özel kişi ve kuruluşların madencilik faaliyetlerine izin vermekte, ilk müracaat edene imtiyaz hakkı önceliği sağlamaktadır. Madencilik anayasal güvence altındadır.

Maden hakkı madencilik araştırmalarının akabinde verilir. Maden Kanunu'nun 20. maddesine göre; maden arama lisansı Avrupa Birliği üyesi olmayan vatandaşlara ya da şirketlere verilmez. Bununla birlikte, sahibinden maden arama hakkı devralınabilir ya da kiralanabilir.

Madencilik hakkı, Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tapuda kayıtlı gerçek ve tüzel kişilere verilmektedir. Madencilik hakkı normal şartlarda 50 yıl olup, ilgili Bakanlık kararı ile tercihli iki kere 25 yıl uzatma verilebilir.

Madencilik sektörünün enerji ve imalat sektörü içinde değerlendirilmesi nedeniyle, GSMH içindeki payı net olarak hesaplanamamaktadır. Ancak, geçmişte bu oranın %1'in altında olduğu dikkate

alındığında ve sektörde önemli bir gelişme yaşanmadığı düşünüldüğünden, genel kabul bu payın halen %1 civarında olduğudur.

Resmi kayıtlarda ülkenin %22'lik bölümünün ormanlarla kaplı olduğu görülmekle birlikte, son yıllarda sıkça rastlanan orman yangınları nedeniyle bu oranın %17'lere düştüğünü gösteren araştırmalar bulunmaktadır.

Enerji

Yunan elektrik piyasası halen AB Üçüncü Enerji Paketi, "Hedef Model" in uygulanması ve Enerji Borsası'nın düzenlenmesi ile Yunanistan'ın uluslararası kreditorleriyle anlaşıldığı üzere, Ekonomik Uyum Programları tarafından üstlenilen yükümlülüklere uyulması bağlamında temel bir dönüşüm sürecindedir.

Ülkenin enerji mevzuatının ana unsurları: a) 4001/2011 sayılı Enerji Çerçeve Kanunu; b) Enerji Borsasının kuruluş ve işleyişini düzenleyen 4512/2018 sayılı Kanun'la değişik 4425/2016 sayılı Kanun (Enerji Borsası kanunu); c) 4389/2016 sayılı çeyrek dönem vadeli elektrik iletim ürünleri ihalelerini düzenleyen Kanun (NOME kanunu)'dur.

Yunan Enerji Ekonomileri Birliği (HAEE)'ne göre; Yunan enerji sektörü, büyük ölçüde 70'lerin petrol krizinden sonra elektrik üretimi için stratejik olarak seçilen linyite dayanan geleneksel yakıtların yüksek miktarda tüketildiği bir yapı arz etmektedir. Ayrıca, Yunan enerji sektörü büyük oranda ham petrol, petrol ürünleri ve doğal gaz ithalatına bağımlıdır. Bu bağlamda doğal gazın nihai enerji tüketimine nüfuzunda yaşanan artış, bunun ülke için köprü yakıt olmasını destekler mahiyettedir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının sistemde yaygınlaşması ve enerji verimliliğindeki iyileşme Yunanistan'ın AB politikaları ile uyum çabasını da göstermektedir. Yunanistan'da enerji sektörü brüt katma değere ve istihdama katkısı açısından diğer pek çok AB ülkesinden daha ileri durumdadır. Elektrik üretimi, nakli, dağıtımı, arzı ve ticareti toplam ekonominin brüt katma değerinin %2'sini oluşturduğu için, elektrik sektörü Yunanistan'da kilit bir sektör olarak kabul edilmektedir. HAEE Raporu'na göre, bu oran AB27 ülkelerinde ortalama %1,8'dir.

Yunanistan'da 2007 yılından bu yana elektrik piyasasında tüketicilerin alternatif elektrik sağlayıcılardan faydalanma imkânı bulunmaktadır. Bununla birlikte, piyasada gerçek anlamda bir rekabetten bahsetmek güçtür, zira Yunan Elektrik Kurumu (DEH), 2021 yılı itibariyle piyasanın %77,5'ini elinde tutmaya devam etmektedir.

Yunan toptan doğal gaz piyasası 2017 yılında, perakende doğal gaz piyasası ise 2018 yılında liberalleşmiştir. Yunan doğalgaz piyasası, hâlihazırda ithalata ve üçüncü kişilerden doğal gaz tedarikine imkân sağlayan düzenlemeleri içermektedir.

Yunanistan toplam enerji ihtiyacının yaklaşık %70'ini ithal etmekte olup, enerji alanında dışa bağımlı bir ülke konumundadır. Ülkede ham petrol üretimi de bulunmadığından, ülkenin ham petrol ihtiyacı ithalatla sağlanmaktadır. Petrol ve petrol ürünlerinde bağımlılık oranı yaklaşık %98 ve katı yakıtlarda (kömür ve linyit) yaklaşık %4,8'dir. Doğalgazda Yunanistan ihtiyacının tamamını

ithalattan karşılamaktadır. Bu nedenle enerji sektörü Yunanistan'ın dış ekonomik ve ticari ilişkilerinde pozitif zemin kazanma arzusunda olduğu bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Enerji ihtiyacı istikrarlı bir şekilde artmaya devam etmekle birlikte, kişi başına tüketim açısından AB ülkeleri arasında alt sıralarda yer almaktadır.

Yunanistan'da enerjiyle bağlantılı vergiler özellikle son on yıldır artmaktadır. Bu vergiler tüketimi yeşil enerji kaynaklarına yönlendirme açısından bir sonuç doğurduğu gibi hükümet gelirleri anlamında da ciddi bir kaynağı oluşturmuştur. 2008 yılında hükümetin bu vergilerden elde ettiği gelir yaklaşık 5 milyar avro olurken, bu rakam 2017 yılında 7,2 milyar avroya kadar yükselmiştir. HAEE'e göre, yenilenebilir enerji kaynaklarının brüt elektrik tüketimindeki payı, COVID-19 salgınından etkilenmekle birlikte, 2025 yılında %46'ya erişecektir.

Yine HAEE tarafından yapılan tahminlere göre; COVID-19 salgını nedeniyle, Yunanistan'da brüt enerji tüketiminin 2020'de neredeyse %11 düşeceği öngörülmüş, krizin ardından elektrik talebi açısından 2008 yılı seviyesine dönme hedefi 2021 yerine 2023 olarak değiştirilmiştir.

HAEE 2021 Raporu'na göre, Pandeminin Yunan ekonomisi üzerindeki benzeri görülmemiş etkisine rağmen, enerji sektörü toparlanma yolunda önemli bir rol oynamaya devam etmiştir. 2020 boyunca, yenilenen Ulusal Enerji ve İklim Planının ve yeşil yasal çerçevenin getirilmesi, Yenilenebilir Enerji Kaynakları'nın ülkenin enerji kaynaklarına daha fazla nüfuz etmesinin yolunu açmıştır. Doğalgaz tüketimi 2021'de tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşırken, LNG fiyatları önemli ölçüde düşmüştür. İlave olarak, toplam kapasitesi 3.34 GW olan tüm faal linyit santrallerinin 2023 yılına kadar aşamalı olarak kullanımdan kaldırılacağını bildiren linyitsizleştirme Master Planı yayımlanmıştır.

Yine HAEE Raporu'nda geleceğe yönelik öngörülerde, Yunanistan'da brüt enerji tüketiminin 2040 yılına kadar 22.000 ktep'in altına düşmesi ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları'nın payının kademeli olarak petrol ürünlerini aşması bekleniyor. 2020 ve 2040 yılları arasında RES'in payını %36'ya çıkararak enerji üretimine hakim olması bekleniyor.

Yunanistan'da enerji sektörü, Yunan Enerji Düzenleme Kurumu (RAE) tarafından düzenlenmektedir.

Yunanistan'ın elektrik enerjisi ithalatı yaptığı ülkelerden biri de Türkiye'dir.

4. Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

İş Kültürü

Son yıllarda ülkemiz ile Yunanistan arasında ticaret hacmi belli seviyede korunmaktadır ve ihracatımızdaki ürünler çeşitlenmektedir. Buna rağmen, Yunanistan pazarının Türk işadamları için kolay bir pazar olduğunun anlaşılması gerekmektedir.

Ticaretinin yarısından fazlasını AB üyeleri ile yapmakta olan Yunanistan'da devletin ekonomideki payı neredeyse yarı yarıyadır. Sanayinin birçok dalındaki oligopol yapı nedeniyle pazara giriş ve tutunmada zorluklar çekilebilmektedir.

Dünya Bankası'nın 2020 İş Yapma Raporu'nda, Yunanistan 190 ülke arasında 79. sırada yer almaktadır.

Ihracatçımızın Yunan ortağı ile ilişkilerinde dikkat etmesi gereken hususların başında özellikle ödeme ve teslim koşulları gelmektedir.

Ülkede yaşanan ağır ekonomik krizin ve özellikle 2015 yılında bankalar üzerinde sermaye kontrolü uygulanmasının etkisiyle, Yunan ithalatçı firmalar yurtdışındaki tedarikçilerine mevcut ödemelerini yapmakta sorunlar yaşamıştır. Ancak, 2019 yılının Ağustos ayında sermaye kontrolü uygulaması tamamen sona ermiştir. Buna rağmen, iş adamlarımızın Yunan ithalatçı firmanın güvenilirliği konusunda sağlıklı fikir sahibi olmadan açık hesap yöntemi ya da çek ve senet ile çalışmaktan kaçınmasında yarar görülmektedir. Zira ekonomik krizin ilk görülmeye başladığı 2009 yılından bu yana özellikle karşılıksız çek ve alacak davalarında büyük artış görülmüştür.

Yunanistan'daki iş alışkanlıkları ve iş yapma kültürü ile Türkiye arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır. İki ülkenin aynı coğrafyada olmasının ve Akdeniz kültürünün bu duruma büyük etkisi bulunmaktadır.

Yunanistan'da, Temmuz ayının ikinci yarısı ile Eylül ayının ilk yarısı genelde yıllık izinlerin kullanıldığı dönemdir. Ülkede bu tarihler arasında iş yapmanın zor olması nedeniyle, iş adamlarımızın iş gezilerini ve iş bağlantılarını bu dönem öncesi veya sonrasında yapması önerilmektedir. İş hayatının normale dönmesi Eylül ayında Selanik'te düzenlenen uluslararası fuarın ardından olmaktadır.

Yunan firmalar ile toplantı programlarının en az bir gün öncesinden planlanması gerekmektedir. Ancak zorunlu hallerde kısa zaman içerisinde randevu ayarlanması mümkün olabilmektedir.

Yunanistan'da kamu kurumlarındaki mesai saatlerinden dolayı, özel sektörde de öğle arası 14.30-15.00 saatleri arasında olmaktadır. Toplantı saatlerinin bu öğle yemeği saatleri dikkate alınarak belirlenmesinde fayda bulunmaktadır.

İş ilişkilerinin başlaması için Yunan tarafının karşısındakini kişisel olarak tanıma gayreti içinde olduğunun hatırdan çıkartılmaması gerekmektedir. Başarılı bir ilişkinin kurulabilmesi için tarafların samimi olması büyük önem taşımaktadır. İlişkilerde Yunan tarafının en fazla önem verdiği konu karşılıklı güvenin tesis edilmesidir.

İş ilişkileri zaman zaman yavaş ilerleyebilmektedir. Bu nedenle sabırlı olunması ve karşı tarafı rahatsız edecek şekilde ısrarcı olunmaması önerilmektedir.

Yunanlar iş görüşmelerinde oldukça tecrübelidir ve pazarlık yapmayı sevmektedir. Karar verme süreci şirketin en üst düzeyinde gerçekleşmektedir.

Yunanistan'da işadamlarının büyük bir çoğunluğu İngilizce bilmektedir. Toplantı, görüşme veya haberleşme için sunulacak materyallerin hem İngilizce hem de Yunanca hazırlanması hem iletişimi kolaylaştıracak hem de Yunan tarafında bir sempati yaratacaktır. Yazışmalar için de İngilizce sıklıkla kullanılmaktadır. Ancak son dönemde Türkçe de ülkede sempati duyulan bir dil haline gelmiştir.

Yunanlar şahsi ilişkilere önem vermektedirler. Eğlence iş ilişkilerini pekiştiren bir unsur olarak kabul görmektedir.

İhracat ve ithalatçılarımız için diğer bir önemli husus, Yunan mahkemelerinin işleyişidir. Yunan mahkemelerinde açılan bir hukuk davası ortalama 4 yıl sürmektedir. Geç işleyen adaletin ülke ekonomisine yansıyan pek çok negatif etkisi mevcuttur; özellikle sözleşme güvenliğinin sağlanamadığı durumlarda uluslararası ticaretin de sekteye uğraması kaçınılmazdır. 2010 yılından bu yana baş gösteren ekonomik krizin etkisiyle, Yunan mahkemelerinde dava sayısı hızla artarken, eleman yetersizliği ve teknolojik eksiklikler nedeniyle davaların karara bağlanması daha da uzun zaman alır olmuştur. 2020 yılı başlarında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi nedeniyle, açılmış mevcut davaların duruşmaları görülemeyerek ileri tarihlere ertelenmiş, acil olmadıkça yeni davaların açılması ötelenmiştir. Bu durum ise, yargı sisteminin daha da sıkıntılı bir hale gelmesine sebep olmuştur.

Para Kullanımı

Ekonomik krizin çok önemli bir yansıması da 30 Haziran 2015 tarihinde Bankacılık işlemlerine getirilmiş olan sermaye kontrolü uygulamasıdır. Sermaye kontrolü kapsamında, yurtdışına para çıkışlarına getirilen kısıtlamalar dolayısıyla ithalat bedellerinin ödenmesinde sıkıntılar yaşanmıştır. Sermaye kontrolü kapsamında mevduat sahiplerinin hesaplarından haftalık ve aylık nakit çekme limitleri süreç içerisinde kademeli şekilde artırılmıştır. 2019 yılı Ağustos ayı itibarıyla ülke genelindeki sermaye kontrolleri tamamen sonlandırılmıştır. Ayrıca, yeni banka hesabı açmaya ve mevcut hesaplara yeni hesap kullanıcıları eklemeye ilişkin kısıtlamalara da son verilmiştir.

Sermaye kontrollerinin çok önemli bir etkisi de ekonomide kredi ve banka kartı kullanımının yaygınlaşması olmuştur. Nitekim hâlihazırda işletmelerde bulunan POS terminal sayısı krizin en derin yaşandığı 2015 yılına göre iki kattan fazla artış göstermiştir.

Nihai olarak Covid-19 pandemisi nedeniyle 2020 yılından itibaren gerek getirilen düzenlemelerin etkisiyle gerek sağlık tedbirleri nedeniyle online alışverişin artması sonucu nakit kullanımı yerini neredeyse tamamen banka kartlarına bırakmıştır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Yunanistan'a giriş yapacak olan umuma mahsus pasaport sahibi T.C. vatandaşlarının Yunan Konsolosluklarından vize alması gerekmektedir. Buna karşın, hususi, hizmet ve diplomatik pasaport sahipleri vizeden muaftırlar.

Yunanistan bir Schengen ülkesi olmakla, Schengen vizesi almış olan vatandaşlarımıza turist olarak Yunanistan'da 3 aya kadar kalabilme imkanı vermektedir. Ayrıca, Schengen sistemine dahil Avrupa Birliği ülkelerinde ikamet eden oturma ve çalışma izni sahibi T.C. vatandaşları, Yunanistan'dan geçişlerinde vizeden muaf tutulmaktadır. Bununla birlikte, Yunanistan havaalanlarını kullanarak transit geçiş yapacak umuma mahsus pasaport sahiplerinin de Schengen sistemi kapsamında vize alması gerekmektedir.

İşadamlarımızın, vize başvurusu yaparken, Yunan iş ortaklarından bir davet mektubu olarak vize başvurusu yapması işlemlerde kolaylık sağlamaktadır.

Vize konusunda önemli bir gelişme, Yunanistan'ın 2012 yılında başlattığı pilot vize uygulamasıdır. 2019 yılı yazı da dahil olmak üzere aralıksız devam etmiş olan pilot vize uygulaması ile, Ege'de bulunan bazı Yunan adalarına kısa süreli turistik geziler için girişler kolaylaştırılmıştır. Bu kısa süreli vize Türkiye'ye komşu Rodos, İstanköy (Kos), Meis (Kastellorizo), Sakız (Chios), Sisam (Samos), Sömbeki (Symi) ve Midilli (Lesvos) (Mitillini ve Molivos limanları) adalarını kapsamaktadır.

Bahse konu vize uygulamasına ilişkin gelişmeler <http://www.mfa.gov.tr/yunanistan.tr.mfa> internet adresinden takip edilebilir.

2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 salgını nedeniyle uygulanan kısıtlamalar çerçevesinde, Türk vatandaşlarının Yunanistan'a girişi kısıtlandığı için vatandaşlarımızın uzun süre vize alması mümkün olamamıştır. Yunan hükümeti sözkonusu kısıtlamayı 2021 yılı içerisinde kademeli olarak kaldırmıştır

Resmî Tatiller

Yunanistan'da kamu kurumları hafta içinde hizmet sunmakta olup, yaz dönemi mesaisi 07:30-14:30 saatleri, kış dönemi mesaisi ise 08:00-15:00 saatleri arasındadır. Özel şirketlerde mesai saatleri 09:00-17:00 arasındadır. Özel sektörde, büyük market zincirleri dahil tüm işletmeler Pazar günü kapalıdır. Ancak, hükümet serbest piyasa düzenlemeleri çerçevesinde son dönemde Pazar günü işyerlerinin açılması lehinde karar vermiş, bazı outlet alışveriş merkezleri ile zincir mağazalar bu kapsamda Pazar günleri çalışmaya başlamıştır.

Ayrıca hafta içinde işletmelerin siesta adı verilen uygulamaları devam etmekte olup, Salı, Perşembe ve Cuma günleri küçük ve orta boy işletmeler 09:00-15:00 ve 17:30 – 21:00 saatleri arasında çalışmaktadır.

Bankalar, hafta içi 08:00-14:00 saatleri arasında müşteri hizmeti sunmaktadır.

Ayrıca Paskalya (genellikle Nisan-Mayıs aylarına denk düşer) ve Noel dönemlerinde (20 Aralık - 6 Ocak) iş hayatında kesintiler olabilmektedir.

Öte yandan Yunan halkı aşağıdaki resmî tatil günlerini hafta sonları ile birleştirebilmekte ve sene içinde birkaç kez birer haftalık dönemlerde izin yapabilmektedir

Ülkenin Resmi Tatil Günleri-2022

1 Ocak 2022	Cumartesi	Yeni yıl
6 Ocak 2022	Perşembe	Epifani –Ortodoks Yılbaşı
7 Mart 2022	Pazartesi	Kathara Deftera(her yıl değişmektedir)
25 Mart 2022	Cuma	Bağımsızlık Günü
22-25 Nisan 2022	Cuma- P.tesi	Orthodox Paskalya Yortisi (her yıl değişmektedir)
1 Mayıs 2022	Pazar	İşçi Bayramı
13 Haziran 2022	Pazartesi	Kutsal Ruh 50. Günü (her yıl değişmektedir)
15 Ağustos 2022	Pazartesi	Meryem Ana'nın Ölüm Günü
28 Ekim 2022	Cuma	Ohi (Hay HYPERLINK "https://publicholidays.gr/ochi-day/") G HYPERLINK "https://publicholidays.gr/ochi-day/" ünü
24-25 Aralık 2022	Cumartesi- Pazar	Noel Arifesi ve Noel
26 Aralık 2022	Pazartesi	Noel'in 2. Günü

Yerel Saat

Yunanistan'ın saat dilimi UTC +2.00'dir. Yaz saati uygulaması ile UTC +3.00 olmaktadır.

5. Şirket Kuruluşu ve İş Yapma ile İlgili Bilgiler

Şirket Türleri (temsilcilik ofisi, yabancı şubesi, ticari acenta dahil)

Yabancı yatırımcılar Yunanistan'da doğrudan yabancı sermayeli bir şirket kurmak istediklerinde, Limited, Anonim ya da Özel Sermayeli Şirket (IKE) kurmak ya da 3. ülkedeki mevcut bir şirketin Yunanistan'da şubesini açmak yollarından birini tercih etmektedirler. Ticari şirket kuruluşu, şirketin Ticaret Siciline kaydı ile tamamlanmakta, böylece şirket tüzel kişilik kazanmaktadır.

Anonim Şirketler (Company Limited by Shares – A.E)

Anonim şirketler, Yunan mevzuatında halen yürürlükte olan değişik 2190/1920 Sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. İlgili Kanun uyarınca Anonim şirketler ticari hükmi şahıslardır ve hissedarlarının dağıtılan kâra katılma hakkı bulunmaktadır. Bununla birlikte, hissedarların sorumluluğu hisseler üzerinde gösterilen sermayeye yaptıkları katkı payı ile sınırlıdır.

Anonim Şirketlerde asgari sermaye miktarı 25.000- avrodur. Ancak faaliyet konusuna bağlı olarak kuruluş sermayesi miktarı artış gösterebilmektedir. Tek hissedarlı anonim şirket kurmak, istisnai de olsa, mümkündür.

Anonim şirket kurucu ortağı gerçek ya da tüzel kişi olabileceği gibi, yerli ya da yabancı da olabilir. Anonim şirketin yabancı hissedarlarının Yunanistan'da vergi numarası alması gerekmektedir. Şirket, Yönetim Kurulu ve Ortaklar Genel Kurulu tarafından idare edilir. Şirket Yönetim Kurulu'na Avrupa Birliği üyesi olmayan bir ülkeden üye atanabilmesi için, bu kişinin Yunanistan'da ikamet izni bulunması önkoşul olarak aranmaktadır. Ayrıca, yabancı müdür ya da temsilcinin ilgili vergi dairesine kayıtlı, bir vergi numarası edinmesi gerekmektedir. Anonim şirketlerde en az 2 denetçi bulundurma zorunluluğu vardır.

Limited Şirketler (Limited Liability Company – E.P.E)

Limited şirket, Yunan mevzuatında değişik 2390/1955 sayılı kanunla düzenlenmiş, daha ziyade küçük ve orta ölçekli kuruluşlar için öngörülmüş şirket tipidir. Limited Şirketler'de sınırlı sorumluluk esası geçerlidir.

Yunanistan'da bir limited şirket tek ortaklı olarak kurulabilmektedir. Limited şirketlerde minimum kuruluş sermayesi şartı bulunmamaktadır. Bu çerçevede kuruluş sermayesi sembolik 1 avro dahi olabilmektedir.

Limited şirketler, ortaklar kurulu ve müdür/müdürler tarafından yönetilir. Limited şirketlerde şirket ortağının yabancı gerçek ya da tüzel kişi olması ya da müdür ya da temsilcilerin yabancı olması halinde, bu kişilerin ilgili vergi dairesine kaydolarak, vergi numarası alması zorunludur. Aynı şekilde AB üyesi olmayan ülke vatandaşlarının Limited şirket müdürü ya da temsilci atanabilmesi için Yunanistan'da ikamet etme hakkını kazanmış olması gerekmektedir. Bu, yabancı kişinin müdür olarak atanmasından önce gerekli olan bir önkoşuldur.

Özel Sermayeli Şirket (IKE)

Yunanistan 2012 yılında, şirket kuruluşlarına kolaylık getirmek üzere alternatif bir şirket türü olarak Özel Sermayeli Şirket (IKE)'i 4072/2012 sayılı Kanun ile yürürlüğe koymuştur. IKE, özel sermayeli bir şirket türü olup, şirket hisselerinin halka arzı söz konusu değildir. Bu şirket, minimum sermaye zorunluluğu olmaksızın, hızlı bir şekilde kurulabilmektedir. Şirket kuruluş maliyetleri ve işletme masrafları diğer şirket türlerine göre daha düşüktür. IKE türü şirketler, tarafların tercih etmesi durumunda noter senedine gerek olmaksızın özel bir belge ile de kurulabilmektedir. Böylece Noter işlem masrafları da bertaraf edilebilmektedir.

Şubeler

Yunan mevzuatı uyarınca, bir yabancı şirketin Yunanistan'da şube açması mümkün olup, yabancı bir Anonim şirketin Yunanistan'daki şubesi 2190/1920 sayılı kanun uyarınca anonim şirket şubesi, yabancı bir limited şirketin şubesi ise 3190/1955 kanun uyarınca limited şirket şubesi olarak Ticaret Siciline kaydedilir.

Şubeler, yetkileri ve yükümlülükleri bir vekaletname ile düzenlenen Şube temsilcileri tarafından idare edilir. Şube temsilcileri yabancı kişilerden atanabilir, ancak bu durumda yabancı kişinin Avrupa Birliği dışında bir ülkeden olması halinde Şube temsilcisi atanmadan önce ikamet ve çalışma izni alınmış olması gerekir. Şube temsilcisi ayrıca ilgili vergi dairesine kayıtlı bir vergi numarası almak zorundadır.

Şubeler, finansal ve hukuki olarak merkeze bağlıdır. Şubelerin kendi tüzel kişilikleri olmadığından, faaliyetlerini bağlı oldukları yabancı ana şirketin namı ve hesabına yaparlar. Şubelerin faaliyet konusu bağlı oldukları ana şirketin faaliyet konusu ile aynıdır, ancak şube temsilcisinin yetki belgesinde bu konuda sınırlamalar getirilebilir.

Şirket Kurma Prosedürü

Yunanistan'ın şirketler hukukuna ilişkin mevzuatı yerli gerçek ve tüzel kişilerin yanı sıra, yabancı gerçek ve tüzel kişilerin de iş kurmasına izin verecek şekilde düzenlenmiştir. Yunan mevzuatının genel hükmü ülkemiz açısından da geçerli olup, **%100 Türk sermayeli şirket kuruluşuna izin verilmektedir**. Bununla birlikte, ülkenin milli güvenliği gerekçesiyle bazı adalarda ve sınır bölgelerinde arazi alımında ve AB vatandaşları dışındakilere madencilik, denizcilik ve hava taşıma, basın-yayın hizmetleri konusunda ön izin ya da kısıtlamalar devam etmektedir.

Yunanistan ekonomik krizin baş gösterdiği 2009 yılından itibaren, ülkeye daha çok yabancı çekebilmek için şirket kuruluş mevzuatında bir takım iyileştirmelere gitmiştir. Bu kapsamda 2011 yılında One-Stop-Shop adı verilen **tek merkezden başvuru sistemini getirmiş**, kurulacak şirket türüne göre yatırımcıların ticaret odası, noter ya da Vatandaşlık Hizmetleri Merkez (KEP)'lerinden herhangi birine yapacakları başvuru ile işlemin devamının o birim tarafından takibini uygulamaya koymuştur.

Yunan mevzuatı kapsamında; tamamı yabancı sermayeli şirket kurmak, şube açmak, bir başka girişimci ile birlikte ortak girişim sözleşmesi çerçevesinde faaliyet göstermek ya da bir ortaklık kurmak belli başlı yabancı yatırım türleridir. Yunanistan'da kurulmuş Türk sermayeli bir şirket, bütün ortakları Türk olsa bile Yunan şirketi statüsünde olup, Yunan mevzuatına tabidir.

Anonim Şirketlerde asgari sermaye miktarı 25.000- avro iken, Limited Şirketler ile Özel Sermayeli Şirketlerde sadece 1-avro sermaye ile şirket kurulabilmektedir. Şube kuruluşlarında ise sermaye zorunluluğu olmamakla birlikte, finans sektöründe durum farklıdır.

Anonim şirket kuruluşu için, şirket ana sözleşmesinin Noter tarafından tasdik edilmesi gerekmektedir. Anonim Şirketler one-stop-shop sertifikasına sahip noterlerde kurulurlar ve noterler tarafından Ulusal Ticari Sicili (GEMİ)'nde kayıt ettirililer.

Limited şirket, şirket ana sözleşmesinin One-stop shop rolündeki Noter huzurunda tasdiklenmesi ve ana sözleşmenin Noter tarafından Ulusal Ticaret Sicili(G.E.Mİ)ne tescili ile kurulmaktadır. IKE'ler, ilgili Ticaret Odalarında şirket kurulumu hizmeti veren "one-stop-shop"larda ya da one-stop-shop sertifikalı Vatandaş Hizmet Merkezleri (KEP)'nde kurulabilmektedir.

Şirket kuruluşuna ilişkin detay bilgiye Yunanistan'ın resmi yatırım ajansı Enterprise Greece'in <https://www.enterprisegreece.gov.gr/assets/content/files/c27/a2978/f230/Setting-up-a-Company-in-Greece.pdf> adresinden ulaşılabilmektedir.

Sigorta

Yunanistan Sigorta Şirketleri Derneği EAEE'nin yayımladığı 2021 yılı Raporu'na göre; 2015 yılında ülkede faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 62 iken, 2021 yılında bu sayı 51'e düşmüştür. Bu şirketlerden 32'si hayat dışı sigorta, 5'i hayat sigortası ve 14'ü hayat ve hayat dışı sigortadır.

Bu sigorta şirketlerinden 32'si anonim şirket, 16'sı bir yabancı sigorta şirketinin Şubesi ve 3'ü de panhellenik sigorta birliğinden ibarettir.

EAEE tarafından açıklanan 2021 yılı verilerine göre, sektöre yapılan toplam yatırım 16,7 milyar avroya erişmiştir ve sigorta şirketleri toplam değeri 20,1 milyar avro olan varlıkları yönetmektedir.

EAEE'ye göre, toplam sigorta primi üretimi, Ocak - Aralık 2021 döneminde 2020 yılına göre %7,7 oranında artmıştır. Bu dönemde hayat sigortalarında bir önceki yıla göre %10, hayat dışı sigortalarda ise %5,7 oranında artış sağlanmıştır. Hasar sigortasında, kasko (kamu üçüncü kişi sorumluluk ve ek teminat) %0,4 artarken, diğer otomobil dışı sektörlerde %10 artış yaşanmıştır.

Bankacılık Mevzuatı

4261/2014 Sayılı Kredi Kurumları Kanunu, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 2013/36/AT sayılı Yönergesini Yunan hukukuna uyarlamış ve kredi kuruluşlarının kuruluş ve işleyişinin yanı sıra denetimini de düzenlemiştir.

Yunan bankacılık sisteminin yasal çerçevesi, ağırlıklı olarak, Basel ilkeleriyle uyumlu olan ilgili Topluluk mevzuatından faydalanılarak oluşturulmuştur. Spesifik olarak, 4261/2014 sayılı Kanun ve 2661/2012, 2630/2010, 2634/2010, 2635/2010, 2588/2007, 2589/2007, 2590/2007, 2646/2011, 2592/2007, 2645/2012, 2594/2007 ve 2595/2007 sayılı Yunanistan Merkez Bankası İdari Kanunları bankacılık sisteminin denetim çerçevesini oluştururken, 2577/06, 2595/2007 ve 2597/2007 sayılı Yunanistan Merkez Bankası İdari Kanunları, uyum ve risk yönetimi fonksiyonları dahil İç Kontrol Sistemleri (ICS) konusunu ve Sütun 2 (ICAAP ve SRP) ele almaktadır.

Benzer şekilde, 281/5/26.3.2009, 285/6/2009 ve 290/12/2009 sayılı Bankacılık ve Kredi Komitesi kararları, finansal sistemin kara para aklanması ve terörün finansmanı amacıyla kullanılmasının önlenmesine yönelik kurumsal çerçeveyi oluşturmaktadır.

Daha spesifik olarak, 4261/2014 sayılı Kanun; a) kredi kuruluşlarının faaliyetlerinin kurulmasını ve işleyişini b) kredi kuruluşlarının faaliyetlerini ve c) kredi kuruluşlarının ve faaliyetlerinin denetimini sağlar.

Yunan bankacılık sektöründeki yatırım bankacılığı hizmetlerinin sağlanması, 2014/65/EU Direktifini ("MiFID II") Yunan hukuk sistemine aktaran 4514/2018 sayılı Kanuna tabidir".

Yunanistan'ın 2001 yılında avro para birimi bölgesine girmesi, ülkenin ekonomik yapısında köklü değişikliklerin başlangıcı olmuştur.

2001 ve 2008 yılları arasında, reel büyüme yıllık %4'lere ulaşmış, enflasyon tek haneli rakamlara düşmüştür. Ancak 2009 yılına gelindiğinde, bütçe açığı GSYH'nin %15,5'ine yükselmiş, kamu borçlarının payı GSYH'nin neredeyse %130'una çıkmıştır. 2009 yılı sonbaharında, bütçe açığının öngörülenden çok daha yüksek olacağı mali piyasalar tarafından anlaşılmıştır. Faiz oranları hızla yükselmeye ve ülke varlıkları küresel mali piyasalarda hızla değer kaybetmeye başlamıştır. Böylece, 2010 yılı Mayıs ayında Yunanistan Avrupa Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası ve IMF'in oluşturduğu Troyka ile mali konsolidasyonu, özelleştirmeleri ve vergi kaçakçılığını engelleyecek düzenlemeleri kapsayan yapısal reformları içerir memorandum imzalanmıştır.

Devletin karşılaştığı ekonomik kriz, bankacılık sektörünü de beraberinde sürüklemiştir. Finansal piyasalarda likidite sorunu yaşanmaya başlamış, gerek Yunanistan'ın uluslararası ülke puanının arka arkaya düşürülmesi, gerek ise Yunan bankalarının puanlarının aşağı çekilmesiyle bankalar küresel finans piyasalarının dışına itilmiştir. 2007-2016 yılları arasında Yunanistan'da faaliyet gösteren yabancı bankaların neredeyse tamamı hızlı bir şekilde ülkeden çıkmıştır.

Öte yandan, ülkedeki belirsizlik büyük miktarda nakdin ülkeden kaçışına yol açmıştır. Ayrıca, ekonomik daralma ve likidite sıkıntısı, bankalara olan kredi borçlarının geri ödenememesini sürekli hale getirmiştir.

2010 yılı krizi ile birlikte Yunanistan'ın Euro Bölgesinden çıkışı senaryoları yoğun olarak konuşulmuş olmuştur. Ekonomik krizden çıkışa yönelik, öncelikle finansal sistemin istikrara kavuşturulması gereği üzerine, bankacılık sektöründe yeniden yapılandırmaya gidilmesi kararlaştırılmıştır. Sektörün yeniden yapılandırılması için gerekli olan toplam 50 milyar avro, Troyka'dan iyileştirme

programı fonu adı altında sağlanmıştır. İkinci aşama ise, hangi bankaların yeniden yapılandırmaya dâhil edileceğinin kararlaştırılması olmuştur. Yeniden yapılandırma değerlendirme çalışmalarının başladığı dönemde, 17 ticari banka mevcut iken, 8 banka (5 ticari banka, 3 kooperatif bankası) bu kapsamda tasfiye edilmiş, ülkenin en büyük 4 bankası “faaliyet konusu sadece bankacılık hizmetlerinden ibaret” olarak seçilerek yeniden yapılandırma sürecine alınmıştır. (Bu dört banka, National Bank of Greece, Alpha Bank, Pireaus Bank ve Eurobank olmuştur.) Böylece 2013 yılının ilk aylarında bu dört banka karar süreçlerini tamamlayarak, sermayelerini Yunan Merkez Bankası’nın öngördüğü rakamlara yükseltmiştir.

2013 yılının ilk yarısına kadar devam eden süreçte, Alpha Bank ülkenin en köklü ve en çok şubeye sahip bankalarından biri olan Emporiki (Ticaret) Bankası’nın tamamını Fransız Credit Agricole grubundan devralmıştır. Pireaus Bankası ise; önce 2012 yılı sonunda Geniki Bank’ın tamamını devralmış, akabinde 2013 Mart ayında zor durumda olan 3 Güney Kıbrıs bankasını (Hellenic Bank, Cyprus Popular Bank, Bank of Cyprus) aynı anda devralarak bankacılık sisteminin daha kompakt bir yapıya kavuşturulması çabalarına katkı sağlamıştır. Bu süreçte, National Bank of Greece ile Eurobank arasında yapılan birleşme görüşmelerinden sonuç alınamamıştır. Ekonomik daralmanın sektördeki en önemli sonuçlarından biri de Citibank’ın 2012 yılından itibaren şubelerini yavaş yavaş kapatarak Yunanistan piyasasından çekilmesidir. Citibank daha sonra yatırım bankacılığı ile ülkeye dönüş yapmıştır.

Diğer taraftan, Yunanistan, özellikle 2000’li yılların başlarında Balkanlar ve Güneydoğu Avrupa’da Bankacılık faaliyetlerini genişletmiştir. Nitekim Yunan Ekonomi ve Kalkınma Bakanlığı ekonomik kriz öncesinde bu bölgelerde pazarın %20’sinin Yunan bankalarının elinde olduğunu açıklamıştır. 2006 yılında Finansbank hisselerini satın alarak Türkiye pazarına giriş yapan National Bank of Greece, ekonomik krizden çıkabilmek için Finansbank’ta bulunan %99,81 oranındaki hisselerini 2016 yılında Katarlı National Bank SAQ’ya satmıştır. Banka tarafından yapılan açıklamada bu satışın takribi değerinin 3,6 milyar avro olduğu bildirilmiştir.

Yunan Bankalar Birliği’nin açıkladığı en son verilere göre 31/12/2020 itibariyle, Yunanistan’da faaliyet gösteren beş büyük bankanın toplam aktifler içindeki payı, sektörün %97’ine tekabül etmektedir. (Söz konusu oran 2007 yılında %67,7’si idi.)

Yunan Bankalar Birliği verileri, 31/12/2020 itibariyle, ülkede toplam 1.680 banka şubesinin faaliyette olduğunu ve bankalarda çalışan toplam personel sayısının 33.121 olduğunu göstermektedir. (Mevcut durumda ülkenin en fazla şube ve çalışan sayısına sahip bankası Pire Bankası’dır.) Ekonomik krizden sonra bankacılık sektöründe yaşanan sıkıntılar ve beraberindeki toplumsal olayların etkisiyle ATM sayısında düşüş yaşanmış ve 2007 yılında 7.270 olan ATM makinesi sayısı 31/12/2020 itibariyle 5.925’e gerilemiştir.

Yunanistan’da faaliyet gösteren tek Türk bankası 2008 yılında faaliyete geçen **T.C. Ziraat Bankası** olup, bankanın Atina, İskeçe ve Gümülcine şehirlerinde şubesi bulunmaktadır.

Bankacılık sektörüne ilişkin 2019 yılı sonlarında yaşanan en önemli gelişme ise, BANK OF CHINA (LUXEMBOURG) S.A.’nın şube kurmak suretiyle Yunan bankacılık sektörüne giriş yapmasıdır. Bu

durum, son yıllarda liman işletmeciliği başta olmak üzere Yunanistan’da yoğun yatırımları bulunan Çin sermayesini ülkeye çekme çabasının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Ülkede uzun zamandır varlığı bulunan Goldman Sachs, 2022’nin ilk çeyreğinde Atina’da tüm Doğu Avrupa’ya hizmet verecek tam yetkili bir şube açmaya karar vermiştir. Şube, öncelikle yatırım bankacılığına odaklanacak, bunu özel bankacılık ve varlık yönetimi takip edecektir.

2021 yılı Haziran ayından bu yana Atina’da faaliyet gösteren JP Morgan ise 2022 yılında yatırım bankacılığı faaliyetlerini genişleteceğini duyurmuştur.

Vizeler (Çalışma, oturma izinleri, geçici çalışma vizesi, başvuru merci gibi bilgiler)

Yunanistan’da yaşamak ve çalışmak isteyen üçüncü ülke vatandaşları için 2014 yılında yeni düzenlemeler öngörülmüştür. 1 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe giren 4332/2015 ve 4399/2016 sayılı Kanunlar ile değişik 4251/2014 sayılı Göç ve Sosyal Entegrasyon Kanunu, yabancıların Yunanistan’da çalışma ve ikamet izinlerini yeniden düzenlemektedir. Yeni düzenlemede belli başlı dikkat çekici hususlar; yabancılara verilen ikamet izni sürelerinin uzatılmış olması, önceden yerli firmaların yabancı üst düzey yönetici çalıştırmasına izin verilmez iken, yeni düzenlemede yerli ve yabancı sermayeli firma ayırımının kaldırılmış olmasıdır. Mevsimlik işlerde çalışanlar ve sanatçılar gibi kategoriler, çalışmaya imkân tanıyan geçici izin için Yunan Konsolosluklarına müracaat edeceklerdir. İlaveten 2016 yılı Haziran ayında yürürlüğe giren 4399/2016 sayılı Kalkınma Kanunu ile yatırım faaliyetleri nedeniyle ikamet iznine dair bir takım değişiklikler yapılmıştır.

4251/2014 sayılı Göçmen Kanunu, uygun vize olarak Yunanistan’a giriş yapan üçüncü ülke vatandaşlarına aşağıdaki kategorilerde ikamet izni vermektedir:

- Çalışma ve mesleki nedenlerle ikamet izni
- Bağlı işlerde çalışanlar
- Özel amaçlı işçiler
- Yatırım faaliyetleri
- Nitelikli iş “Mavi kart” sahipleri
- Geçici izin
- Mevsimlik işçiler
- Balıkçılıkta çalışanlar
- Sanat grubu üyeleri
- AB veya AET’ye üye ülkede bulunan bir bağlı ortaklıktan hizmet sunmak üzere gönderilen üçüncü ülke vatandaşları
- Üçüncü bir ülkede kurulu bir şirket tarafından hizmet sunmak amacıyla gönderilen üçüncü ülkelerin vatandaşları
- Turizm organizasyonlarının liderleri
- Yükseköğretim programlarına katılan üçüncü ülke vatandaşı öğrenciler
- İnsani ve diğer istisnai nedenlerle ikamet izni
- Öğrenciler, gönüllü çalışanlar, araştırmacılar ve mesleki eğitim için ikamet izni
- İnsan kaçakçılığı ve göçmen ticareti mağdurları için ikamet izni
- Aile birliği için ikamet izni (3. Ülke çalışanlarının aileleri bu gruba girmektedir)
- Uzun süreli ikamet izni

Yukarıda yer alan her bir ikamet izni türünde, o ikamet izninin Yunanistan’da çalışma izni verip vermediği ayrıca belirtilir.

4399/2016 sayılı Kanun ile değişik 4251/2014 sayılı Göç ve Sosyal Entegrasyon Kanunu’nun iş adamlarımızı yakinen ilgilendiren “yatırım faaliyeti” suretiyle ikamet izni edinimine ilişkin düzenlemesi kapsamında yatırım faaliyeti, milli ekonomiye pozitif katkı sağlayacak her türlü yeni iş kurma, devralma, yeniden yapılandırma ya da mevcut faaliyetlerin genişletilmesi olarak nitelendirilmektedir. Yatırımcılara ve yöneticilere sağlanan ikamet izni yatırımın aktif şekilde devam etmesi halinde beş yılda bir yenilenir.

Spesifik olarak, söz konusu Kanun uyarınca yatırım faaliyeti nedeniyle ikamet izninden faydalanacak olanlar:

- Yatırım projeleri kanunen belirlenmiş kriterleri karşılayan Yunanistan’da yatırım yapmak isteyen AB üyesi olmayan ülke vatandaşı yatırımcılar,
- Yatırım projesini uygulayacak olan AB üyesi olmayan ülke vatandaşı yöneticiler (Üst yönetim, orta yönetim ve proje için gerekli uzmanlar)
- Yukarıda yer alan yatırımcı ve/veya yöneticinin eşi, 21 yaşını geçmemiş evli olmayan çocukları ile eşlerin ilk derece üst kuşakları (anne-babalar)

Yatırım faaliyetleri için AB Üyesi olmayan ülke vatandaşı yatırımcıya ve/veya yöneticiye sağlanan ikamet izni, Ekonomi ve Kalkınma Bakanlığı’nın Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından yatırıma yapılacak pozitif değerlendirme neticesinde gerçekleştirilecektir.

Yatırım faaliyeti: Yeni Kanun’da yatırım sektörü ya da yatırımın yeri konusunda ikamet izni müracaatı için bir kısıtlama yoktur. Yatırıma ilişkin ana kriter, yatırımın ülke kalkınmasına ve ekonomisine katkı sağlamasıdır.

Yatırım maliyeti: Kanun, yatırım projesinin toplam maliyetine ilişkin bir limit belirlememiştir. Bununla birlikte, bu düzenleme çerçevesinde ikamet iznine müracaat eden bir yatırımcının yatırıma 250.000 avro katkı sağlaması gerekir. Ayrıca, her bir yatırım için yöneticilere verilecek izinler de, yatırımcının yatırıma toplam katkısına göre belirlenmektedir.

Bir yatırım projesi kapsamında, verilecek ikamet izni sayısı en fazla 10 (yatırımcı ve yöneticiye)’dur.

Yatırım Maliyetine Toplam Yatırımcı Katkısı (Euro)	Yöneticilere Verilecek Maksimum İkamet İzni Sayısı
300.000’e kadar	0
300.001- 1.000.000	1
1.000.001- 3.000.000	2
3.000.001-5.000.000	3
5.000.001-10.000.000	4
10.000.001-15.000.000	5
15.000.001-20.000.000	6
20.000.001-25.000.000	7
25.000.001-30.000.000	8
30.000.001- 40.000.000	9
40.000.000 üzeri	10

Yunan Merkezi İdare Genel Sekreterliği'nin bir kararı uyarınca ayrıca, AB vatandaşı olmayan ülke vatandaşlarının, Yunanistan'da 10 yıllığına bir oteli kiralayarak işletmek ya da bir turizm tesisini yenilemek ve değeri 250.000 avro ve üzerinde olmak şartıyla bir anlaşma imzalaması halinde, bu kişilere de 5 yıllık ikamet izni verilmektedir. Bu tip ikamet izinleri, beş yıllık srenin sonunda gayrimenkul sahipliğinin ya da otel işletme ve yenileme anlaşmalarının devamı halinde uzatılmaktadır.

Öte yandan, 3894/2010 sayılı Kanun uyarınca Bakanlar Kurulu kararı ile "stratejik yatırım" olarak tanımlanan yatırımların kanuni temsilcileri ve yatırım planının uygulanmasını sağlamak üzere çalıştırılacak en fazla 10 kişiye bu mahiyette ikamet izni verilmektedir. Yatırımın stratejik olarak değerlendirilmesini takiben, ikamet izni başvurusu en kısa sürede sonuçlandırılmak zorundadır. Bu takdirde, ikamet izni verilen yabancı çalışanların aile bireyleri de kendilerine eşlik edebilmektedirler. Stratejik yatırımlarda verilecek ikamet izni süresi 10 yıldır. Bu srenin sonunda ikamet izni süre uzatımı yapılabilir.

Ayrıca, Yunanistan'da 250.000 avro ve üzeri değerde gayrimenkul satın alan yabancılara başlangıçta 5 yıllığına ikamet izni verilebilmektedir. Bu süre, gayrimenkul bu kişinin adına tapuda kayıtlı olduğu sürece uzatılmaktadır. Gayrimenkul edinmek suretiyle ikamet izni edinimi halinde, çalışmak yasaktır. Ancak, gayrimenkul edinimi suretiyle ikamet izni için müracaat eden kişi, bir şirkette ortak olabilir.

Kaynak: T.C. Atina Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Güncelleme tarihi: 19.04.2022